

Informatiebrochure CULTUREEL ERFGOED

U.V.

januari 2008

AFGIFTEKANTOOR BRUSSEL 1

KUNSTEN EN ERFGOED

Erfgoed

Arenbergstraat 9, 1000 BRUSSEL

**MINISTERIE VAN CULTUUR, JEUGD,
SPORT EN MEDIA**

Agentschap Kunsten en Erfgoed

Samenstelling:

Agentschap Kunsten en Erfgoed
Arenbergstraat 9
1000 BRUSSEL
Tel.: 02-553 06 79
Fax: 02-553 68 43
E-mail: marina.laureys@cjsm.vlaanderen.be
www.vlaanderen.be/erfgoed

Verantwoordelijke uitgever:

Jos Van Rillaer, Administrateur-generaal

Druk:

Sintjoris, info@drukkerij-sintjoris.be

Alles uit deze uitgave mag overgenomen
worden mits bronvermelding.

Informatiebrochure CULTUREEL ERFGOED

Woord vooraf	4
1. Beleidsbrief 2008	5
2. Naar een nieuw Cultureel-erfgoeddecreet	6
3. Andere beleidsontwikkelingen	13
3.1. Strategische adviesraad	13
3.2. Participatiedecreet	13
3.3. E-cultuur/ digitalisering	14
3.4. Verzoekschrift tot bescherming van de beroepstitel conservator-restaurator van kunstvoorwerpen en cultureel erfgoed	16
4. Werkingssubsidies	19
4.1. Twee nieuwe erfgoedconvenants: TERF en Turnhout	19
4.2. Werkingssubsidies 2008 – 2012 Archiefdecreet	19
5. Projectsubsidies	21
5.1. Algemene informatie	21
5.2. Projectsubsidies ter versterking van de basisfuncties van erkende musea 2007	21
5.3. Projectsubsidies voor niet-periodieke publicaties (Erfgoeddecreet en Kunstendecreet) 2007	23
5.4. Subsidies voor ontwikkelingsgerichte projecten cultureel erfgoed 2007	25
5.5. Subsidies voor cultuurhistorische tentoonstellingen 2007	27
5.6. Projectsubsidies voor de ontsluiting van privaatrechtelijke archiefbestanden, van collecties van culturele documentatiecentra en van bewaarbibliotheken 2007	28
5.7. Subsidies voor internationale projecten cultureel erfgoed 2007	30
5.8. Subsidies voor periodieke publicaties over volkscultuur en geschiedenis 2006 – 2007	31
6. Collectie van de Vlaamse Gemeenschap: over topstukken en sleutelwerken	35
6.1. Aankoop ‘Pierrot et Squelette en jaune’ van James Ensor	35
6.2. Aankoop collectie Ghysels	35
7. ‘Toerisme en Erfgoed: een geslaagd huwelijk?’	36
8. Erfgoeddag en Week van de Smaak	44
8.1. Erfgoeddag	44
8.2. Week van de Smaak	44

9. Praktische informatie	46
9.1. Afdeling Erfgoed	46
9.2. FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw	49
9.3. Ledenverenigingen – belangenbehartigers	50
9.4. Provinciale consulenten	50
9.5. Andere cultureel-erfgoedorganisaties	51
9.6. Onroerend-erfgoedorganisaties	51

Beste lezers,

In deze brochure vindt u meer informatie over het voorontwerp van Cultureel-erfgoed-decreet dat op 14 december principieel door de Vlaamse Regering werd goedgekeurd. In de volgende maanden volgt de bespreking in het Vlaams Parlement.

In deze nieuwjaarseditie geven we jullie tevens de beleidslijnen 2008 voor de cultureel-erfgoedsector mee. Jaarlijks vertaalt de minister de beleidsnota naar een beleidsbrief waarin hij terugblijkt op het voorbije jaar en vooruit kijkt naar het nieuwe jaar. De beleidsbrief is een bijlage bij de begroting. In de beleidsbrief voor 2008 wordt de nodige aandacht besteed aan het voorontwerp van Cultureel-erfgoeddecreet. Ook worden een aantal huidige beleidsinstrumenten verder uitgebouwd.

In 2007 adviseerde het agentschap Kunsten en Erfgoed en de beoordelingscommissie Archieven, Bewaarbibliotheken en Documentatiecentra de minister over de 12 ingediende beleidsplannen van archief- en documentatiecentra. Vanaf 2008 breekt voor hen een nieuwe beleidsperiode aan van vijf jaar. Ook werden er twee nieuwe erfgoedconvenants onderhandeld en gesloten, namelijk met Turnhout en het intergemeentelijke samenwerkingsverband met Roeselare als centrumstad (projectvereniging TERF). 2008 wordt een druk jaar voor de afdeling Erfgoed en voor de beoordelingscommissie Musea en de beoordelingscommissie Erfgoedconvenants. In 2008 adviseren ze de minister over alle erkende musea voor de beleidsperiode 2009 – 2014 en over alle erfgoedconvenants voor dezelfde beleidsperiode.

U vernam het allicht via andere media: de Vlaamse overheid werd in 2007 eigenaar van het schilderij ‘Pierrot et Squelette en jaune’ van James Ensor en de collectie Ghysels. Dit betekent een verrijking voor de collectie van de Vlaamse Gemeenschap.

Dit is de laatste editie van dit “groene boekje”. Om het nieuws sneller bij u te kunnen brengen, lanceren we in het voorjaar van 2008 een elektronische nieuwsbrief. Daarnaast zal de handleiding vernieuwd worden naar aanleiding van de nieuwe regelgeving.

Jos Van Rillaer
Administrateur-generaal

1. BELEIDSBRIEF 2008

Op 31 oktober stelde minister Bert Anciaux de beleidsbrief Cultuur 2008 voor aan het Vlaams Parlement. In de beleidsbrief blikt de minister terug op wat er in 2007 gerealiseerd werd en geeft hij aan wat zijn beleidsprioriteiten zijn voor 2008.

Een breed en kwaliteitsvol cultuuraanbod, meer cultuurparticipatie van een zo divers mogelijk publiek, wegwerken van participatiedrempels, interculturele dialoog: participatie, interculturaliteit en gemeenschapsvorming blijven in 2008 de belangrijkste aandachtspunten. Bijzondere doelgroepen zijn daarbij: mensen in armoede, gedetineerden, personen met een handicap, gezinnen met kinderen en personen met een etnisch-cultureel diverse achtergrond.

In de beleidsbrief gaat ook de nodige aandacht naar het cultureel erfgoed. De verschillende maatregelen ter voorbereiding van het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet worden er voorgesteld. De voornaamste hiervan zijn: de fusie van CBV en VCV tot het ééngemaakte steunpunt FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, de oprichting van de Vlaamse Erfgoedbibliotheek en een verhoging van het budget van de projectsubsidies voor de projectmatige opstart van een aantal initiatieven.

Door alle aandacht die gaat naar het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet zou men haast vergeten dat ook de huidige instrumenten van het cultureel-erfgoedbeleid nog verder uitgebouwd worden.

Voor 2008 gaat het om volgende impulsen.

- Er gaan twee erfgoedconvenants van start: met de projectvereniging TERF voor een bedrag van 300.000 euro en met de stad Turnhout voor een bedrag van 200.000 euro.
- In het kader van een nieuwe beleidsperiode worden nieuwe impulsen gegeven aan de culturele archieven. Zij ontvangen in 2008 voor ongeveer 340.000 euro bijkomende middelen.
- De eigen instellingen (MuHKA, KMSKA en het Kasteel van Gaasbeek) krijgen 540.000 euro bijkomende middelen voor het waarmaken van hun voorbeeldfunctie.
- Voor aankopen van topstukken en sleutelwerken wordt er éénmalig een bedrag van 1 miljoen euro toegevoegd aan het aankoopfonds.

Tegenover 2007 zullen de middelen die naar de cultureel-erfgoedsector gaan stijgen met ongeveer 3,2 miljoen euro; een stijging van 10%.

2. NAAR EEN NIEUW CULTUREEL-ERFGOEDDECREET

Op initiatief van Vlaams minister voor Cultuur Bert Anciaux keurde de Vlaamse Regering op 14 december jongstleden het voorontwerp van decreet houdende de ontwikkeling, de organisatie en de subsidiëring van het Vlaams cultureel-erfgoedbeleid (Cultureel-erfgoeddecreet) principieel goed. Deze goedkeuring is de eerste stap in een decreetgevend proces om de drie bestaande erfgoeddecreten te integreren (het Decreet op de Volkscultuur van 1998, het Archiefdecreet van 2002 en het Erfgoeddecreet van 2004 (erfgoedconvenants en musea)).

Van de gelegenheid wordt tevens gebruik gemaakt om nieuwe bestuurlijke principes, nieuwe inhoudelijke aandachtspunten en een budgettaire groei voor het cultureel-erfgoedveld te realiseren. Hiermee hoopt de minister een nieuwe stap vooruit te zetten in de ontwikkeling van een volwaardig cultureel-erfgoedbeleid.

Vlaams minister voor Cultuur Bert Anciaux hoopt deze volledige decretale procedure in de eerste helft van 2008 samen met het Vlaams Parlement af te ronden zodat het decreet in de loop van 2008 van kracht wordt.

Toepassingsgebied

1. Cultureel erfgoed

Het decreet wordt van toepassing op het cultureel-erfgoedbeleid van de Vlaamse Gemeenschap. Cultureel erfgoed wordt in het decreet gedefinieerd als roerend en immaterieel erfgoed. Het decreet is niet van toepassing op het onroerend erfgoed, de monumenten, landschappen, stads- en dorpsgezichten of de archeologische sites.

Het cultureel-erfgoedbeleid van de Vlaamse Gemeenschap bevat twee sporen.

Er is een beschermingsbeleid waarbij cultureel erfgoed behouden dient te blijven. Dit omwille van zijn bijzondere betekenis voor Vlaanderen. Het Topstukkendecreet vormt hiervoor het belangrijkste instrument. Op basis van dat decreet worden thematische lijsten samengesteld met waardevol cultureel erfgoed. Het Topstukkendecreet wordt niet binnen dit Cultureel-erfgoeddecreet geïntegreerd.

Het Cultureel-erfgoeddecreet dient voornamelijk het tweede spoor namelijk een stimuleringsbeleid waarbij organisaties, verenigingen en instellingen die zorg dragen voor het cultureel erfgoed dat in Vlaanderen wordt bewaard, een subsidie ontvangen. Het decreet wil door ondersteuning van deze erfgoedspelers bijdragen aan een betere zorg voor het cultureel erfgoed en aan de ontsluiting ervan.

2. De introductie van het begrip ‘erfgoedgemeenschap’

Bij het opstellen van het nieuwe decreet en voor de uitbouw van het cultureel-erfgoedbeleid werd ook gekeken naar internationale ontwikkelingen. De belangrijkste ontwikkeling is deze van de Kaderconventie van de Raad van Europa over de bijdrage van cultureel erfgoed aan de samenleving (Faro, 27 oktober 2005). De kaderconventie schuift het begrip ‘erfgoedgemeenschap’ naar voor als bindend element. De kaderconventie koppelt het recht

op erfgoed aan de plicht het eigen erfgoed, maar ook dat van anderen te respecteren. In het Cultureel-erfgoeddecreet neemt dit begrip een centrale plaats in. Het vormt ook de basis voor samenwerking, kennisdeling en expertise-uitwisseling.

Een cultureel-erfgoedgemeenschap is een gemeenschap die bestaat uit organisaties en personen die een bijzondere waarde hechten aan het cultureel erfgoed of specifieke aspecten ervan. Ze wil dit erfgoed en haar aspecten door publieke actie behouden en doorgeven aan toekomstige generaties.

Over alle mogelijke themata en aspecten belangrijk voor de zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed bestaan cultureel-erfgoedgemeenschappen of kunnen ze ontstaan. Er bestaan cultureel-erfgoedgemeenschappen over heemkunde, familiekunde, oude kunst, Vlaamse Primitieven, industrieel erfgoed, muzikaal erfgoed, over architectuur, de archieven van bepaalde maatschappelijk-filosofische stromingen, over mode, fotografie, design, hedendaagse kunst, erfgoedbibliotheken, volksdans en volksmuziek, volkssporten en sporterfgoed enz. Er kunnen ook cultureel-erfgoedgemeenschappen groeien over digitalisering van het cultureel erfgoed, over restauratie en conservatie, over de rechten-problematiek enz.

De subsidiëring van het cultureel-erfgoedveld wordt aan deze cultureel-erfgoedgemeenschappen gekoppeld. De Vlaamse Gemeenschap zal op basis van het decreet organisaties met een werking, uitstraling of voorbeeldwerking die werken rond een thema met relevantie voor heel Vlaanderen, subsidiëren. Zo'n organisaties krijgen een *ankerfunctie* in zo'n culturele erfgoedgemeenschap, nemen daarin een regierol op zich, modereren, bouwen kennis op en maken ze inzetbaar in het cultureel-erfgoedveld. Zo'n ankerfunctie kan zowel door musea, culturele archiefinstellingen, landelijke organisaties voor volkscultuur maar ook door landelijke expertisecentra voor cultureel erfgoed opgenomen worden. Musea en culturele archiefinstellingen dragen ook zorg voor hun eigen collectie en verspreiden de kennis die ze daarover bezitten. Landelijke organisaties voor volkscultuur en landelijke expertisecentra voor cultureel erfgoed hebben bij uitstek een kennisdelende functie.

Bestuurlijke principes

1. Een heuse kerntakenoefening

Er zijn in Vlaanderen 1000-den verenigingen, organisaties en instellingen die zorg dragen voor het cultureel erfgoed. Van heemkundige kringen over volksculturele verenigingen tot musea, archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken. Daarnaast zijn er ook vele beheerders van erfgoed zoals kerkfabrieken, kloosters, verzamelaars van onder andere oude en hedendaagse kunst, ... Het cultureel erfgoed wordt in Vlaanderen verspreid bewaard in grote en kleine organisaties, bij privépersonen, door organisaties die de zorg voor het cultureel erfgoed als kerntaak hebben (musea, archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken) en door organisaties die deze zorg niet als kerntaak hebben (bijvoorbeeld archieven van bedrijven, scholen, jeugdbewegingen, orkesten, theatergezelschappen, maar ook kunstcollecties in scholen, kerken en kloosters, in bedrijven, ...).

Een afspraak met gemeente- en provinciebesturen over de basisverantwoordelijkheid ten aanzien van deze zeer diverse groep van cultureel-erfgoedspelers drong zich dan ook op.

Volgende principes worden verankerd in het voorontwerp van decreet:

- In functie van de beleidsafstemming met de gemeentebesturen en de provinciebesturen zal er aan het begin van elke legislatuur van de Vlaamse Gemeenschap een protocol met de VVSG (Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten) en de VVP (Vereniging van Vlaamse Provincies) worden gesloten.
- De Vlaamse overheid zal inzetten op de ondersteuning van verschillende soorten cultureel-erfgoedorganisaties met een landelijke of internationale werking die allemaal op hun manier bijdragen tot een betere zorg voor en ontsluiting van het cultureel erfgoed.
- De gemeentebesturen en de provinciebesturen nemen de basisverantwoordelijkheid voor de organisaties met respectievelijk een lokale of een regionale/provinciale werking.
- Lokale en regionale erfgoedspelers kunnen wel voor projectsubsidie bij de Vlaamse overheid terecht, voor zover deze projecten een landelijke relevantie hebben. Voor het eerst zullen ook publieke archieven (archieven van provincies, gemeenten, OCMW's, ...) voor culturele projecten een projectsubsidie kunnen aanvragen.

2. Verdere afstemming met het onroerend-erfgoedbeleid

In het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet wordt niet alleen interbestuurlijke complementariteit nagestreefd, er wordt ook tegemoet gekomen aan de vraag vanuit het erfgoedveld en aan de praktijk binnen dat veld om het cultureel-erfgoedbeleid van de Vlaamse Gemeenschap en het onroerend-erfgoedbeleid van het Vlaams Gewest sterker op elkaar af te stemmen. Om de vanzelfsprekende banden aan te halen zal aan het begin van elke legislatuur ook een protocol worden opgemaakt tussen de ministers en de administraties bevoegd voor enerzijds het cultureel-erfgoedbeleid en het onroerend-erfgoedbeleid.

3. Aliniëring van de procedures, voorwaarden en planlastvermindering

Volksculturele organisaties, musea en privaatrechtelijke archiefinstellingen kennen nu uiteenlopende erkennings- en subsidiëringsprocedures en –voorwaarden, ... Al deze regels worden met het Cultureel-erfgoeddecreet, voor zover relevant, gelijkgesteld. Landelijke cultureel-erfgoedorganisaties zullen met de Vlaamse overheid allemaal een beheersovereenkomst kunnen afsluiten voor telkens 5 jaar. Conform het Kunstendecreet hangt aan deze beheersovereenkomst tevens een subsidieportefeuille vast waardoor men projecten op langere termijn kan plannen en men niet elk jaar opnieuw verschillende projectdossiers bij de overheid dient te initiëren.

Belangrijkste nieuwe inhoudelijke aandachtspunten

1. Een ééngemaakt erfgoedsteunpunt

De verschillende erfgoedpraktijken, de etnologische, de museale, de archivalische, ... staan niet meer op zich. Hoe langer hoe meer worden ze gezamenlijk ingezet. Deze gezamenlijke inzet blijkt ook bij het grote publiek succes te hebben. Het leek ons dan ook voorbijgestreefd om nog twee steunpunten naast elkaar in het leven te houden, één voor de

collectiebeherende organisaties en erfgoedconvenants (Culturele Biografie Vlaanderen) en één voor de etnologische praktijken (Vlaams Centrum voor Volkscultuur). Het nieuwe erfgoeddecreet voorziet in één nieuw, ééngemaakt Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed. Het steunpunt is tevens een link met het internationale forum. In functie van het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet legden beide steunpunten in het voorbije jaar een fusietraject af. Men koos voor de naam Faro. Het nieuwe steunpunt krijgt een jaarlijkse subsidie van net geen 1,7 miljoen euro.

2. De Vlaamse Erfgoedbibliotheek

Met dit decreet zet de Vlaamse overheid voor het eerst stappen in de ontwikkeling van een volwaardig beleid voor de honderden kleine en grote erfgoedbibliotheek in Vlaanderen. Ook hier wordt vanuit een netwerk vertrokken, de Vlaamse Erfgoedbibliotheek. Aan zes bibliotheken met een fantastische historische collectie (de stadsbibliotheek van Brugge en Antwerpen, de provinciebibliotheek van Limburg en de universiteitsbibliotheek van Gent, Leuven en Antwerpen) is gevraagd een structuur op te zetten die de kennis bundelt en verspreidt naar de volledige sector van erfgoedbibliotheek in Vlaanderen. De kerntaken van deze Vlaamse Erfgoedbibliotheek worden in het decreet opgesomd: o.a. het opzetten van een complementair collectiebeleid, het opstellen van een schade-inventaris en calamiteitenplan, het inrichten van een digitaal depot, ... Voor het nieuwe initiatief is er een jaarlijkse subsidie voorzien van minstens 300.000 euro.

3. Een kwaliteitslabel voor collectiebeherende cultureel-erfgoedinstellingen

Het decreet wil zich op vraag van de collectiebeherende cultureel-erfgoedinstellingen verder inschakelen in de internationale kwaliteitscriteria. Het erkenningssysteem of het toekennen van een kwaliteitslabel wordt uitgebreid van musea naar culturele archiefinstellingen en erfgoedbibliotheek. Elk van deze actoren dat aan minimale kwaliteitsnormen voldoet, kan erkend worden door de Vlaamse Gemeenschap. Zo'n kwaliteitslabel schept vertrouwen tegenover derden voor bijvoorbeeld bruiklenen, schenkingen, samenwerking, wetenschappelijk onderzoek, ... Van een erkende instelling mag verwacht worden dat ze op een kwalitatieve wijze zorg draagt voor het cultureel erfgoed.

4. De depotproblematiek aangepakt

Een van de grootste uitdagingen in het culturele erfgoedveld is ongetwijfeld de depotproblematiek. Tal van organisaties, groot of klein, kampen met depotproblemen: onvoldoende ruimte, onvoldoende goede klimatiseringscondities, ... De uitdagingen zijn zo enorm dat samenwerking en coördinatie zich opdrong. De provincies (en de Vlaamse Gemeenschapscommissie (VGC) voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad) krijgen een regierol toebedeeld om in overleg met de lokale besturen en de beheerders van het cultureel erfgoed op hun grondgebied naar oplossingen te zoeken. Provincies en de VGC zullen hiervoor een impulssubsidie ontvangen.

Daarnaast worden ook de subsidievoorwaarden voor aanvullende tewerkstelling (ex-DAC'ers) die aan erfgoedorganisaties toekomen ingezet binnen de doelstellingen van het decreet. Een belangrijk aandeel van deze middelen zal worden aangewend ter ondersteuning van de depotinitiatieven.

Voor de depotproblematiek worden er 1.200.000 euro impulsmiddelen ingezet naast een belangrijk deel van de middelen voorzien voor aanvullende tewerkstelling (in 2010 waarschijnlijk reeds 500.000 euro).

5. Cultureel-erfgoedfora

De lokale besturen, de steden en gemeenten, worden verder ondersteund voor de uitbouw van een lokaal cultureel-erfgoedbeleid. Ze kunnen daarvoor een subsidie ontvangen. Over de besteding daarvan worden, net als voorheen, afspraken gemaakt in een cultureel-erfgoedconvenant, een resultaatsverbintenis tussen de Vlaamse Gemeenschap en de betrokken gemeente of een intergemeentelijk samenwerkingsverband. Ondertussen zijn er 16 van dergelijke convenants gesloten. In de volgende jaren is er financiële ruimte voor telkens 2 bijkomende convenants.

In het kader van deze erfgoedconvenants krijgt men nu ook de kans om werk te maken van cultureel-erfgoedfora. Lokale besturen zetten vandaag in op het tonen van de eigen rijkdom aan cultureel erfgoed. Ze willen de eigen identiteit en geschiedenis in de kijker plaatsen en bouwen of ontwikkelen een toonplek om dit verhaal te vertellen of een platform waarop deze kennis samenkomt. Zo'n plek, zo'n venster of zo'n platform is verankerd in het lokaal cultureel-erfgoedbeleid en neemt vaak een toonaangevende rol op zich in de verdere ontwikkeling ervan. Stadsmusea of regiomusea kunnen een belangrijke plaats innemen in zo'n forum. Methodes en principes uit de hedendaagse praktijk van de museologie, de archivaliek en het hedendaags documentenbeheer, de bibliotheekwetenschap en het informatiebeheer en de etnologie worden gebruikt om de werking van zo'n platform uit te bouwen. Hierdoor zijn ze bij uitstek een voorbeeld van een geïntegreerde benadering van cultureel erfgoed. In de eerste beleidsperiode zullen Antwerpen, Gent, Brugge en de VGC de kans krijgen om zo'n forum te ontwikkelen.

Voor de cultureel-erfgoedconvenants met de lokale besturen, inclusief de cultureel-erfgoedfora, is 1.740.000 euro extra voorzien voor de komende twee jaar. Hiermee wordt maar liefst bijna 5.800.000 euro ingezet op het cultureel-erfgoedbeleid van de lokale besturen.

6. Afspraken over digitalisering

Om onderlinge compatibiliteit en kwaliteit bij de tientallen kleine en grote digitaliseringsprojecten te garanderen stelt het nieuwe decreet voorop dat altijd rekening dient te worden gehouden met de algemeen aanvaarde internationale of opgelegde standaarden.

7. Versterking van de internationale profilering van onze kunstcollecties

Op dit ogenblik ondersteunt de Vlaamse overheid de Vlaamse Kunstcollectie (VKC), een samenwerkingsverband van de drie belangrijkste musea voor schone kunsten (het Groeningemuseum in Brugge, het MSK in Gent en het KMSKA in Antwerpen) in functie van de internationale profilering van hun collectie. Het voorontwerp van decreet werd zo geschreven dat de mogelijkheid wordt gecreëerd om op korte termijn ook de belangrijkste hedendaagse kunstmusea (het MuHKA in Antwerpen, het PMMK in Oostende, het SMAK

in Gent en het Middelheimmuseum in Antwerpen) bij de werking van de VKC te betrekken. Ook de digitalisering en de commercialisering van de kunstwerken, vandaag nog behartigd door de NV Reproductiefonds, kan straks door een VKCbis worden opgenomen. Voor deze internationale profilering wordt bijna 520.000 euro voorzien. Net geen verdubbeling ten aanzien van de bestaande situatie.'

8. Kinderen en jongeren voor 1 euro te gast in de musea

De Vlaamse minister van Cultuur wil de museumdrempel voor kinderen en jongeren verlagen en de cultureel-erfgoedbeleving van kinderen en jongeren bevorderen en voor de toekomst verankeren. Dit is een uitdaging die ook de Raad van Europa onderkent. Daarom stelt het voorontwerp van decreet voor alle jongeren onder 26 in de toekomst voor maximum 1 euro toegang te geven tot de erkende musea ingedeeld bij het Vlaamse niveau en tot de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap (het KMSKA, het MuHKA en het Kasteel van Gaasbeek). Deze maatregel zal gelden voor alle binnen- en buitenlandse jongeren, alleen of in groepsverband, voor bezoeken aan vaste collecties en aan tijdelijke tentoonstellingen.

Vanaf 2009 voorziet de begroting 1.000.000 euro voor de invoering van deze maatregel. Dit geld zal gebruikt worden om de financiële repercussies op te vangen, maar ook voor flankerende en faciliterende maatregelen. De maatregel zal opgenomen worden in de beheersovereenkomsten die tegen 2009 met de musea onderhandeld worden. Tegen 1 juli 2008 zal reeds begonnen worden met de experimentele invoering van de maatregel.

Aangezien de Vlaamse Gemeenschap voorlopig geen eigen musea heeft in Brussel zal minister Bert Anciaux gesprekken starten over het sluiten van een convenant met de federale overheid om de 1 euroregeling ook te realiseren in één of meer topmusea in de hoofdstad.

Het eenduidige tariefbeleid schept klaarheid in de veelheid aan tarieven die momenteel van toepassing zijn voor kinderen en jongeren. De minister hoopt op deze wijze het museumbezoek van kinderen en jongeren, individueel of in groepsverband gevoelig op te drijven.

Overzicht van de erkende musea ingedeeld bij het Vlaamse niveau en de instellingen van de Vlaamse Gemeenschap (lijst op 1 januari 2008):

- Antwerpen: Museum van Hedendaagse Kunst, Antwerpen (MuHKA); Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen (KMSKA); Openluchtmuseum voor Beeldhouwkunst Middelheim; Etnografisch Museum; Museum Plantin-Moretus; Modemuseum; het samenwerkingsverband Kunstmusea Antwerpen 'Museum Mayer van den Bergh en Rubenshuis'; Provinciaal Zilvermuseum Sterckshof;
- Brugge: Groeningemuseum en Hospitaalmuseum;
- Genk: Openluchtmuseum Bokrijk;
- Gent: Design museum; Stedelijk museum voor Actuele Kunst (SMAK); Museum voor Schone Kunsten (MSK); Museum Dr. Guislain; Museum voor Industriële Archeologie en Textiel (Miat);
- Ieper: het samenwerkingsverband Stedelijke Musea Ieper (met o.m. het In Flanders Fields Museum);

- Oostende-Jabbeke: het samenwerkingsverband provinciaal Museum voor Moderne Kunst Oostende en provinciale Museum Constant Permeke;
- Tongeren: Provinciaal Gallo-Romeins Museum;
- Vlaamse Rand rond Brussel: Kasteel van Gaasbeek.

Een extra financiële injectie

De introductie van deze nieuwe principes betekent tevens een nieuwe groeiomgelegenheid voor de culturele erfgoedsector in Vlaanderen, niet alleen inhoudelijk, maar ook financieel. In 1999, toen Bert Anciaux voor het eerst verantwoordelijk minister voor het cultureel erfgoed werd, ging er 9.817.578 euro naar de culturele erfgoedsector. Volgens de laatste prognoses zal dit bedrag in het laatste jaar van de lopende legislatuur bijna verviervoudigd zijn naar 36.655.000 euro. Een stijging met 253%. Het belangrijkste deel van dit budget wordt ingevuld voor de ondersteuningsmodaliteiten die vallen onder het voorontwerp van Cultureel-erfgoeddecreet. Op dat nieuwe decreet wordt voorzien om in 2009 maar liefst 34.077.000 euro in te zetten, naast middelen voor aanvullende tewerkstelling (de integratie van zogenaamde ex-DAC'ers binnen de principes van het decreet), goed voor bijna 2.000.000 euro. Ten aanzien van de situatie in 2007 is dat een groei met 4.588.500 euro of bijna 16 procent. Van deze groei moeten alle culturele-erfgoedpraktijken profiteren, zowel vertrouwde huizen als nieuwe organisaties moeten er beter van kunnen worden.

Tot slot

Vlaams minister voor Cultuur Bert Anciaux is ervan overtuigd dat een nieuwe mix van ondersteuning van collectiebeherende cultureel-erfgoedorganisaties met een landelijke en internationale werking, de ondersteuning van dienstverlenende en kennisdelende organisaties én door de ondersteuning van het lokale beleid, de zorg voor en de ontsluiting van het cultureel erfgoed opnieuw versterkt worden. Het decreet helpt eveneens zoeken naar oplossingen voor de depotproblematiek en zorgt mee voor een beter zicht op het cultureel erfgoed.

Het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet is een coherent werkstuk, afgetoetst met alle betrokken partijen, dat een krachtig instrument vormt voor de verdere uitbouw van een integraal en geïntegreerd cultureel-erfgoedbeleid. Een nieuwe belangrijke stap vooruit.

Communicatie

U vindt het voorontwerp van Cultureel-erfgoeddecreet en de memorie van toelichting op onze website: www.vlaanderen.be/erfgoed.

Indien u nog vragen heeft, kan u contact opnemen met:

Dries Van Den Broucke, dries.vandenbroucke@cjsm.vlaanderen.be

Hilde Cuyt, hilde.cuyt@cjsm.vlaanderen.be

Kristof Vanden Bulcke, kristof.vandenbulcke@cjsm.vlaanderen.be

3. ANDERE BELEIDSONTWIKKELINGEN

3.1. *Strategische adviesraad*

Er wordt een Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media opgericht. Deze raad heeft als taak om “geïntegreerd strategisch advies” uit te brengen over de materies van het beleidsdomein Cultuur, Jeugd, Sport en Media. Het wordt een “gemengde” adviesraad: hij zal met andere woorden worden samengesteld uit vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld en uit onafhankelijke deskundigen.

Aangezien de materies van het beleidsdomein een gespecialiseerde kennis vereisen, zal het advieswerk zich grotendeels afspelen binnen de specifieke velden van het domein. Daarom worden bij de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media naast één algemene raad ook vier sectorraden opgericht. De vier sectorraden zijn autonoom bevoegd voor hun materie en geven adviezen over (1) professionele kunsten en cultureel erfgoed, (2) sociaal-cultureel werk voor jeugd en volwassenen, (3) sport en (4) media.

Bijgevolg houdt de Raad voor Cultuur en de Raad voor de Kunsten op te bestaan.

Meer informatie over de Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media vindt u op www.vlaanderen.be/raadcjsm.

3.2. *Participatiedecreet*

Het Participatiedecreet stimuleert en ondersteunt mensen en groepen om deel te nemen en deel te hebben aan een rijk en divers jeugdwerk-, sport- en cultuurleven. Het decreet beoogt de verbreding, verrijking en versterking van de participatie. Het wil de bestaande participatie-initiatieven en –instellingen decretaal verankeren in een samenhangend kader. Daarbij geeft het decreet bijkomende financiële impulsen voor nieuwe praktijken. Naast een algemene ondersteuning voor de participatie (breed publiek), besteedt het ook bijzondere aandacht aan kansengroepen, o.a. personen in armoede, gedetineerden, gezinnen met kinderen, personen met een handicap en etnisch-cultureel diverse groepen.

Het decreet is aanvullend aan de bestaande sectorale regelgeving (jeugd, cultuur, sport). Het wil de aandacht voor participatie, die daarin al sterk leeft, nog versterken. Daarom staat ook een sectoroverschrijdende aanpak centraal, zodat er nieuwe projecten en samenwerking ontstaan.

De ontwerptekst van het Participatiedecreet kan u raadplegen op www.cjsm.vlaanderen.be/cultuurbeleid/themas/participatie.

Op 9 januari keurde het Vlaams Parlement het Participatiedecreet goed. Het is de bedoeling dat het begin 2008 operationeel is.

3.3. E-cultuur/ digitalisering

Europese Unie - MinervaEC

MinervaEC (MINisterial NETwoRk for Valorising Activities in digitisation, eContentplus) is een thematisch netwerk dat zich toespitst op cultureel en wetenschappelijk erfgoed en dat op basis van publicaties en andere activiteiten de activiteiten van de lidstaten wil coördineren, partners wil mobiliseren en oplossingen wil bieden aangaande uitwisselbaarheid en juridische aspecten.

Op dinsdag 24 april 2007 organiseerde de Vlaamse overheid (het agentschap Kunsten & Erfgoed in samenwerking met het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media), de Franstalige Gemeenschap, de Duitstalige Gemeenschap en de federale Dienst voor Wetenschappelijke en Technische Informatie (DWTI) gezamenlijk een nationale workshop van Belgische experts over de digitalisering van het cultureel en wetenschappelijke erfgoed. Deze studiedag kaderde in het MinervaEC-project.

De workshop stimuleerde de uitwisseling van ervaringen tussen Belgische experts over deze onderwerpen door een aantal projecten die momenteel uitgevoerd worden in de Vlaamse, Franse en Duitstalige Gemeenschappen en op federaal niveau voor te stellen.

Bijkomende informatie alsook de presentaties die op deze studiedag voorgesteld werden vindt u op www.vlaanderen.be/erfgoed/e-erfgoed/natworkshopminerva.

Onderzoek 'Breedband voor cultuur'

In het kader van het beleidsvoorbereidende traject e-cultuur heeft het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media van de Vlaamse Gemeenschap de opdracht gegeven om de breedbandbehoeften en de mogelijke breedbandmodellen voor de Vlaamse culturele sector te onderzoeken. Deze opdracht werd uitgevoerd door onderzoekscentrum IBBT/SMIT van de Vrije Universiteit Brussel in samenwerking met de onderzoeksgroep IBBT/MICT van de Universiteit Gent en de afdeling ICT en Beleid van de Nederlandse onderzoeksinstituten TNO-Delft.

Nieuwe artistieke creaties, de ontsluiting van digitaal cultureel erfgoed, het streamen van live-optredens of het raadplegen van multimediale bestanden zoals foto's en films veronderstellen vandaag de dag breedbandverbindingen en de nodige bandbreedte. Een deel van de huidige cultuurproductie, -distributie en -participatie is m.a.w. maar mogelijk door de aanwezigheid en toegang tot een performante technologische infrastructuur.

Het onderzoek diende niet alleen inzichten te bieden op het gebied van de verschillende toepassingen en behoeften van de culturele sectoren inzake breedband, maar tevens mogelijke modellen te inventariseren die in aanmerking komen voor breedbandvoorziening voor de diverse culturele sectoren. Op die manier moet de Vlaamse cultuuroverheid meer zicht krijgen op de mogelijke stappen die zij, of bij uitbreiding de Vlaamse Regering, op dit vlak kan ondernemen.

Het rapport verschijnt binnenkort op de website e-cultuur van de Vlaamse overheid: www.vlaanderen.be/e-cultuur.

Conferentie: de ontsluiting van cultureel erfgoed via de European Digital Library (EDL)

Op 10 december 2007 vond de EDLconferentie plaats. EDL wordt als één van de speerpunten binnen de strategie i-2010 gezien. Met dit strategische beleidskader voor de informatiemaatschappij en media heeft de Europese Unie een nieuw elan gegeven aan de Lissabonstrategie dat van Europa de meest dynamische en competitieve kenniseconomie ter wereld moet maken. Men vertrekt hiervoor vanuit Europa's rijke erfenis en combineert hierbij multiculturele en meertalige omgevingen met geavanceerde technologie en nieuwe businessmodellen.

Deze Europese Digitale Bibliotheek richt zich, zoals de naam zou kunnen doen vermoeden, niet op bibliotheken alleen. EDL heeft immers de taak om cultureel materiaal en erfgoed (boeken, films, kaarten, foto's, muziek, ...) voor iedereen digitaal toegankelijk te maken zodat het collectieve Europese geheugen concreet gestalte gegeven wordt en de opmerkelijke rijkdom aan cultureel materiaal en erfgoed dat Europa herbergt, beter ontsloten en bewaard wordt. Op deze manier zal het gebruik van dit erfgoed aangemoedigd worden voor werk, vrije tijd en studiedoelinden.

Het traject dat door de Europese Unie werd uitgezet om deze Europese Digitale Bibliotheek vorm te geven valt grosso modo uiteen in twee grote pijlers. Enerzijds is er het strategische luik waarbinnen de oprichting van de Member State Expert Group geplaatst kan worden. In deze Member State Expert Group, dat de opvolger is van de National Representatives Group, zijn de ministeries van de Europese lidstaten vertegenwoordigd. Daarnaast is er ook het onderzoeksluik waarbij in verschillende subsidieprogramma's onderzoek verricht wordt en de techniek verder wordt ontwikkeld.

De conferentiedag wou een overzicht bieden van de projecten waarin Vlaanderen momenteel betrokken is, alsook van die projecten die aan de Europese Digitale Bibliotheek kunnen bijdragen, met extra aandacht voor het EDLNet. Daarnaast werden de subsidieprogramma's zelf toegelicht en de referenties aangereikt om er zelf mee aan de slag te gaan.

Er dient opgemerkt te worden dat de Europese Digitale Bibliotheek – die zich als project inschrijft in het dynamische e-cultuurbeleid dat de Vlaamse Gemeenschap uitbouwt – een verhaal is van verregaande synergie, en dit niet alleen binnen onze eigen vernieuwde overheidsstructuur maar ook tussen de verschillende sectoren.

EDLNet wil als project de informatiedoorstroming voorzien in twee richtingen. Het wil de bekommernissen en desiderata van de vier sectoren (musea, archieven, bibliotheken en audiovisuele collecties) bij EDLNet aankaarten en omgekeerd informatie over het Europese project naar de basis laten doorstromen. Om die reden riep de conferentie op een (Vlaamse) overlegstructuur op te richten die onder de KU Leuven (de Vlaamse partner in dit project) zal opereren om data aan te reiken en om synergie tussen de verschillende projec-

ten waaraan in Vlaanderen deelgenomen wordt te bewerkstelligen. Deze overlegstructuur zal eveneens bruikbare data aanleveren voor het prototype dat tegen het einde van 2008 operationeel zal zijn.

Tijdens de conferentie werd er eveneens ruimte voor discussie voorzien waarbij een aantal interessante aspecten (o.a. andere multilaterale kaders zoals UNESCO, auteursrechtenproblematiek, ...) aangehaald en bediscussieerd werden.

Meer informatie (programma, presentaties, verslag van de discussie en informatie over de overlegstructuur) vindt u op www.vlaanderen.be/erfgoed/e-erfgoed/edlconferentie.

3.4. Verzoekschrift tot bescherming van de beroepstitel conservator-restaurateur van kunstvoorwerpen en cultureel erfgoed

Op 28 september 2007 werd het verzoekschrift tot bescherming van de beroepstitel conservator-restaurateur van kunstvoorwerpen en cultureel erfgoed gepubliceerd in het Belgisch Staatsblad, op basis van de kaderwet van 24 september 2006 betreffende het voeren van de beroepstitel van een dienstverlenend intellectueel beroep (B.S. 16 november 2006). Het verzoekschrift werd ingediend door de “Beroepsvereniging voor Conservators-Restaurateurs van Kunstvoorwerpen vzw”, de “Union Nationale des Professions Libérales et Intellectuelles de Belgique”, en de “Federatie voor Vrije en Intellectuele Beroepen”. Vanuit het werkveld kwamen heel wat reacties op dit verzoekschrift. Ook vanuit het agentschap Kunsten en Erfgoed namen we een standpunt in ten aanzien van dit verzoekschrift.

Het beroep Conservator-Restaurateur wordt in dit verzoekschrift als volgt gedefinieerd: “De Conservator-Restaurateur is een professioneel die de opleiding, de kennis, de bekwaamheden, de ervaring en het begripsvermogen bezit om te kunnen optreden met de bedoeling om het cultureel erfgoed voor de toekomst te bewaren en dit volgens de overwegingen zoals hierna omschreven. De belangrijkste opdracht van de Conservator-Restaurateur is het bewaren van het cultureel erfgoed voor de huidige en toekomstige generaties. De Conservator-Restaurateur draagt bij tot het begrijpen van het cultureel erfgoed met respect voor zijn esthetische en historische betekenis en zijn fysische integriteit. De Conservator-Restaurateur staat in voor het onderzoek en de diagnose, voor de conservatie- en restauratiebehandelingen en voor de documentatie van zijn ingrepen.”

Het voorstel bepaalt dat voor het dragen van de gereguleerde beroepstitel van Conservator-Restaurateur enkel volgende personen in aanmerking komen:

- houders van een diploma van Meester in Conservatie-Restauratie van kunstwerken en/of cultureel erfgoed in één van de lidstaten van de Europese Unie of in een andere Staat die deel uitmaakt van het akkoord over de Economische Europese Ruimte. Het diploma wordt in België uitgereikt door het hoger onderwijs van universitair of gelijkgesteld niveau onder de benaming “Conservatie-Restauratie van kunstwerken en/of cultureel erfgoed” in volgende instellingen:
 - Ecole Nationale Supérieure des Arts Visuels de la Cambre (Brussel) (uitreiking van het diploma van Meester vanaf het academisch jaar 2008-2009)
 - Koninklijke Academie voor Schone Kunsten (Antwerpen) (uitreiking van het diploma van Meester vanaf het academisch jaar 2006-2007)

- Ecole Supérieure des Arts Saint-Luc (Luik) (uitreiking van het diploma van Meester vanaf het academisch jaar 2007-2008);
- houders van een diploma in Conservatie-Restauratie van kunstwerken of in Restauratie van kunstwerken aan het hoger onderwijs van het lange type (tweede cyclus);
- houders van een diploma in Conservatie-Restauratie van kunstwerken en/of cultureel erfgoed, van het lange type in één van de Europese Lidstaten of in een andere Staat die deel uitmaakt van het akkoord over de Economische Europese Ruimte. De diploma's van Conservators-Restaurateurs behaald buiten de Europese Unie zullen worden geëvalueerd om hun equivalentie te bepalen. Deze bevoegdheid valt onder het gezag van de Gemeenschappen.

Indien de aanvrager van de beroepstitel geen houder is van een dergelijk diploma moet aan de wettelijk aangestelde commissie het formeel bestaan van een beroepspraktijk voorgelegd worden, wat de aanvragen betreft die in de overgangperiode worden ingediend. Daarbij moet de beroepsactiviteit reeds gedurende zes jaar beoefend zijn, gelijk welk sta-tuut. Als bijkomende voorwaarden gelden:

- de kandidaat is ingeschreven op de lijst die bedoeld wordt in artikel 3 van de wet van 13 juli 2006;
- de kandidaat respecteert de deontologische voorschriften waarin het reglementerings-besluit van de titel voorziet.

Het agentschap Kunsten en Erfgoed heeft volgend standpunt bepaald en doorgegeven aan de Federale Overheidsdienst Economie, KMO, Middenstand en Energie:

1. Er is nood aan een duidelijke omschrijving, afbakening en kwaliteitscontrole aangaande het beroep 'Conservator-Restaurateur'. Het is goed dat de organisaties Beroepsvereniging voor Conservators-Restaurateurs van Kunstvoorwerpen vzw, de Union Nationale des Professions Libérales et Intellectuelles de la Belgique en de Federatie voor Vrije en Intellectuele Beroepen een initiatief terzake namen. Dat dit zonder breder overleg met de sector gebeurde, is echter zeer betreurenswaardig, vooral omdat de functie van Conservator-Restaurateur toch wel één van de meest cruciale functies is binnen het erfgoedveld. Voorafgaand vond door de drie indienende partijen van het verzoekschrift geen ruime communicatie, consultatie en overleg over dit voorstel plaats met het werkveld en andere belanghebbende partijen. Het verzoekschrift lijkt dan ook geen afdoende breed draagvlak te hebben. De vele reacties vanuit het werkveld tonen dit aan.

2. Het is het goede recht en zelfs de opdracht van een beroepsvereniging als het BRK-APROA om haar leden een zo goed mogelijke bescherming te willen geven. Vele Conservatoren-Restaurateurs zijn echter niet aangesloten bij deze beroepsvereniging en vallen zo uit de boot. In dit voorstel gaat er teveel aandacht naar de bescherming van de eigen leden en te weinig naar het streven naar garanties voor de kwaliteitsvolle werking van vele Conservatoren-Restaurateurs in het brede werkveld. Dat laatste zou nochtans de hoofdreden moeten zijn voor de overheid om een beroep als Conservator-Restaurateur te beschermen.

3. In het verzoekschrift worden de instellingen die op het huidige moment een diploma van Meester in de Conservatie en Restauratie uitreiken, nominatim opgesomd. Het verdient de voorkeur om dat niet te doen omdat de organisatie van dergelijke opleidingen een gemeenschapsbevoegdheid is. Het is dus beter om die opsommingen bij naam te schrappen.

4. Er rijzen ook heel wat vragen bij de overgangperiode voorzien voor de Conservatoren-Restaurateurs die niet over een van de drie diplomatypes beschikken. Praktiserende Conservatoren-Restaurateurs (met minimum 6 jaar werkervaring) zonder erkend diploma moeten binnen een veel te korte overgangperiode van zes maanden een aanvraag indienen om hun beroepstitel te verkrijgen. Een wettelijk aangestelde commissie oordeelt over het al dan niet krijgen van de beschermde beroepstitel. Het is echter onduidelijk wie in de commissie zal zetelen.

5. Bovendien vallen praktiserende Conservatoren-Restaurateurs die niet over het juiste diploma en over minder dan 6 jaar ervaring beschikken, volledig uit de boot.

6. De Vlaamse overheid is, in overleg met de Sociaal Economische Raad voor Vlaanderen (SERV), gestart met een denktraject dat verband houdt met dit verzoekschrift. Het betreft het uittekenen van een beroepenstructuur van de erfgoedsector, zowel voor onroerend erfgoed als cultureel erfgoed. Deze beroepenstructuur kan dan als tool gebruikt worden om beroepsprofielen en competentieprofielen op te stellen. Competentieprofielen zijn een afgerond geheel van allerhande competenties die een beroepsbeoefenaar op de werkvloer hanteert om de vooropgestelde resultaten te kunnen bereiken. Duidelijke competentieprofielen maken het mogelijk om de opleidingen af te stemmen op en te toetsen aan de noden van het veld. Deze kwaliteitscriteria kunnen vertaald en geïntegreerd worden in de leerplannen en kunnen een evaluatie- en beoordelingsmechanisme zijn voor de bestaande opleidingen.

7. Ook in Nederland is de discussie rond de bescherming van de beroepstitel 'Conservator-Restaurateur' aan de gang. In 2005 hebben de vijf bestaande beroepsverenigingen in Nederland zich verenigd tot 'Restauratoren Nederland'. Dit om een sterker front te vormen en een beroepsbescherming mogelijk te maken. In 1999 is er in opdracht van de Directie Cultureel Erfgoed van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een haalbaarheidsonderzoek gestart naar een verankering van de restauratieopleidingen in het wettelijk kader van het hoger onderwijs. Momenteel wordt er ook in Nederland geijverd naar het opstellen van competentie- en kwalificatieprofielen voor 'Conservator-Restaurateur'.

Als agentschap Kunsten en Erfgoed achten we het belangrijk dat de nu opgestarte discussie over de bescherming van de beroepstitel 'Conservator-Restaurateur' verder wordt gevoerd, met aandacht voor de nodige kwaliteitsgaranties. Het huidige verzoekschrift vormt een belangrijke aanzet daartoe, maar ook niets meer. Voor alles is een brede bevraging en consultatie van het volledige werkveld vereist. Voor wat Vlaanderen betreft zou dit mee aangepakt kunnen worden via het cultureel-erfgoedsteunpunt.

4. WERKINGSSUBSIDIES

4.1. Twee nieuwe erfgoedconvenants: TERF en Turnhout

Op 26 oktober 2007 keurde de Vlaamse Regering het voorstel goed om een erfgoedconvenant 2008 te sluiten met Turnhout en het intergemeentelijk samenwerkingsverband TERF (Hoogede, Izegem, Lichtervelde, Moorslede, Roeselare en Staden). Aan Turnhout wordt een subsidie van 200.000 euro toegekend, aan het samenwerkingsverband TERF een subsidie van 300.000 euro. Hierdoor komt het totaal aantal erfgoedconvenants in 2008 op 16.

4.2. Werkingssubsidies 2008 – 2012 Archiefdecreet

Het decreet van 19 juli 2002 houdende de privaatrechtelijke culturele archiefwerking, kortweg het Archiefdecreet, heeft tot doel de archiefwerking te stimuleren in al haar aspecten, het publieke draagvlak voor het culturele erfgoed te verhogen om de bewaring en de ontsluiting van dit erfgoed te realiseren en de gemeenschapsvormende mogelijkheden ervan te benutten. Het decreet regelt de subsidiëring van archief- en documentatiecentra op basis van culturele thema's, de Nederlandstalige archieven in Brussel, de archief- en documentatiecentra op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen, de projectsubsidies voor de culturele ontsluiting van privaatrechtelijke archiefbestanden, van collecties van culturele documentatiecentra en bewaarbibliotheken en de projectsubsidies voor de archivalische ontsluiting d.m.v. ICT van privaatrechtelijke archiefbestanden, van collecties van documentatiecentra en bewaarbibliotheken.

Door het afbakenen van thema's wenst de Vlaamse Gemeenschap binnen welbepaalde sectoren, maatschappelijke geledingen of organisatievormen een grotere aandacht voor de culturele archiefwerking te zien ontstaan.

De culturele archiefinstellingen die de Vlaamse Gemeenschap subsidieert:

- brengen de archiefvormers en hun archieven die met hun thema verwant zijn in kaart. Selectie is hierbij een belangrijk criterium;
- hebben een sensibiliserende rol naar deze archiefvormers (de verenigingen, organisaties, bedrijven en privépersonen) voor een betere archiefzorg. Vaak zijn zij zich niet bewust van de potentiële inhoudelijke waarde van hun archieven;
- moeten instaan voor een betere zorg voor de archieven. Dit kan binnen een netwerk en door samenwerking met archiefbewaarplaatsen in Vlaanderen;
- zorgen voor onderzoek, maken archieven toegankelijk door het opstellen van inventarissen, door publieksprojecten, door publicaties, door tentoonstellingen, ...

Volgende archiefinstellingen ontvangen een werkingssubsidie voor de beleidsperiode 2008 – 2012 binnen het Archiefdecreet.

Er zijn de archiefinstellingen die op basis van maatschappelijk-filosofische stromingen worden gesubsidieerd:

- het Katholiek Documentatie- en Onderzoekscentrum (KADOC): 1.750.000 euro;
- het Amsab – Instituut voor Sociale Geschiedenis: 1.335.000 euro;

- het Archief-, documentatie- en onderzoekscentrum van het Liberalisme (Liberaal Archief): 763.000 euro;
- het Archief en Documentatiecentrum voor het Vlaams Nationalisme (ADVN): 1.152.000 euro.

Er zijn de archiefinstellingen die op basis van een cultureel thema worden gesubsidieerd:

- het AMVC-Letterenhuis voor het literair archivalisch erfgoed: 280.000 euro;
- Resonant voor het muzikaal archivalisch erfgoed: 280.000 euro;
- het Centrum Vlaamse Architectuurarchieven (CVAA) voor het architecturaal archivalisch erfgoed: 250.000 euro;
- het Joods Museum van Deportatie en Verzet (JMDV) voor het archivalisch erfgoed met betrekking tot deportatie en verzet: 450.000 euro;
- het Forum Kerkelijke Archieven Vlaanderen (FoKAV) voor het kerkelijk archivalisch erfgoed: 210.000 euro.

Er zijn de Nederlandstalige archieven in Brussel:

- het Archief en Museum van het Vlaamse Leven te Brussel (AMVB): 238.000 euro;
- het Vrijzinnig Studie,- Archief- en Documentatiecentrum “Karel Cuypers”: 75.000 euro;
- het Documentatie- en Archiefcentrum van de Communistische Beweging: 100.000 euro.

Dit komt op een jaarlijkse investering van 6.883.000 euro in de archiefsector in Vlaanderen.

5. PROJECTSUBSIDIES

5.1. Algemene informatie

1 maart 2008 is de deadline om projectsubsidies aan te vragen binnen het Archief- en Erfgoeddecreet voor projecten die starten in de 2de jaarhelft 2008. Het nodige formulier vindt u op onze website.

5.2. Projectsubsidies ter versterking van de basisfuncties van erkende musea 2007

Museum	Projecttitel	Gemeente	Bedrag
Samenwerkingsverband Stedelijke Musea Ieper	Aankoop van 2 schilderijen van Gustave Coppieters	Ieper	30.000 euro
Provinciaal Gallo-Romeins Museum	ARCHIE - mobiele museumgids (fase 2)	Tongeren	10.000 euro
Provinciaal FotoMuseum	Daguerrotypiedatabank (fase 1)	Antwerpen	20.000 euro
Roger Raveelmuseum	Inventarisering en ontsluiting kunstwerken extra muros (fase 1)	Machelen	10.000 euro
Provinciaal Gallo-Romeins Museum	Studie Tombe van Koninksem (fase 2)	Tongeren	8.000 euro
Stedelijke Izegemse Musea	Borstel- en schoeiselnijverheid periode 1940 - 1980	Izegem	15.000 euro
Ten Duinen 1138	Registratie en inventarisatie van de collectie (fase 1)	Koksijde	50.000 euro
Karrenmuseum	Collectievorming en Essen automatisering van de registratie (fase 1)	Essen	20.000 euro
Museum Dhondt-Dhaenens	Aanpassing en uitbreiding UV-bescherming op ramen	Deurle	15.000 euro
Provinciaal Zilvermuseum Sterckshof	Webkwestie: Hoe zit de vork in de steel?	Antwerpen	10.000 euro
Huis van Alijn	Het dagelijks leven in bewegend beeld	Gent	13.000 euro
Openluchtmuseum voor Beeldhouwkunst Middelheim	Aankoop "Model for sculpture zoo" van Thomas Schütte	Antwerpen	10.000 euro
Openluchtmuseum voor Beeldhouwkunst Middelheim	Bij-buurtten op het Kiel. Wijkgerichte werking (fase 2)	Antwerpen	70.000 euro
Musea en Erfgoed Antwerpen	Integrale toegankelijkheid musea stad Antwerpen (fase 1)	Antwerpen	5.000 euro

Bakkerijmuseum Walter Plaetinck - Zuidgasthuishoeve	Aankoop boekencollectie dhr. en mevr. W. Plaetinck	Veurne	6.000 euro
Stedelijke Musea Leuven	Kuuroord voor Kunst (fase 2)	Leuven	120.000 euro
Stedelijke Musea Leuven	Collectie in Bits en Bytes	Leuven	86.000 euro
Museum Dr. Guislain	Aankoop van de bibliotheek van dr. Schotte	Gent	40.000 euro
Stedelijk Modemuseum Hasselt	Conversie van de collectie- registratie naar het registratie- programma Adlib museum	Hasselt	12.000 euro
Huis van Alijn	Realisatie van een virtueel circusmuseum. Meerjarenplan (fase 2)	Gent	18.000 euro
Huis van Alijn	Uitvoering behoud- en beheersplan depotcollecties - meerjarenplan (fase 2)	Gent	50.000 euro
Stedelijke Izegemse Musea	Uitbouw educatieve werking basis en secundair technisch en beroepsonderwijs	Izegem	32.000 euro
Sportmuseum Vlaanderen	Malek korat alkadam	Hofstade	25.000 euro
Musea en Erfgoed Antwerpen	Aankoop 'het feest van Sint- Maarten' van Maarten van Cleve	Antwerpen	200.000 euro
Totaal			875.000 euro

5.3. Projectsubsidies voor niet-periodieke publicaties (Erfgoeddecreet en Kunstendecreet) 2007

Uitgever	Auteur	Publicatie	Bedrag
Roularta Books	Flavie Roquet	Vlaamse componisten sinds 1800	18.000 euro
Houtekiet	Jan Willem Stutje	Ernest Mandel (1923-1995). Het tragische leven van een dwarse denker	5.000 euro
ICASD	Mario Tronti e.a.	A Vision for Brussels. Imagining the Capital of Europe	2.000 euro
Musea en Erfgoed Antwerpen	Bert De Munck en Werner Van Hoof (red.)	De poppen aan het dansen. Honderd jaar Antwerps Volkskundemuseum. Nieuwe visies op erfgoed en musea	5.000 euro
Brepols Publishers	Joost Craen en Cornelis J. Berserik	Silver Stained Roundels and Unpartite Panels Before of French Revolution. Flanders, Volume I: Province of Antwerp	15.000 euro
Lannoo Campus	Daniël Biltereyst en Philippe Meers	De verlichte stad. Een geschiedenis van bioscopen, filmvertoningen en filmcultuur in Vlaanderen	5.000 euro
Editions and Productions	Geert Bekaert	Hierlangs. Verzamelde Opstellen 1971-1979	5.000 euro
Mercatorfonds	Nicolas de Oliveira en Nicola Oxley	Hans Op de Beeck	10.000 euro
OTU	Tina Gillen e.a.	Tina Gillen	7.500 euro
Lannoo	Stephan Vanfleteren en David Van Reybrouck	Belgicum	10.000 euro
Designcentrum Vlaanderen	Lieve Compennolle en Eva Van Regenmortel	V-Form, pionier van het moderne meubel	5.000 euro
Universitaire Pers	Ruben Mantels	Leuven in Congo (1885-1960). Een geschiedenis van missie, wetenschap en universitaire ontwikkeling	2.000 euro
Lannoo Campus	Pascal Gielen	De onbereikbare Binnenkant van het Verleden. Over de encscenering van het culturele erfgoed	2.000 euro
Editions and Productions	Benjamin Eggermont en Christophe Van Gerrewey	Office. (On)gebouwd	2.000 euro

Uitgeverij Lannoo	Patrick Allegaert en Hendrik Defoort	Ziek. Tussen lichaam en geest	8.000 euro
Ludion	Steven Jacobs	Raoul De Keyser, een overzicht	10.000 euro
Dauidsfonds	Ria de Boodt en Ulrich Schäfer	Vlaamse retabels	6.000 euro
Ludion	Manfred Sellink	The Complete Bruegel	10.000 euro
Designcentrum Vlaanderen	Lieve Compernelle, Lieven Daenens en Patrick Van den Nieuwenhof	Vormgeven aan designarchieven	2.000 euro
Brepols Publishers	Pieter Mannaerts	Beghinae in cantu instructae	7.000 euro
Totaal			136.500 euro

5.4. Subsidies voor ontwikkelingsgerichte projecten cultureel erfgoed 2007

Organisatie	Projecttitel	Gemeente	Bedrag
Vlaams Architectuurinstituut	Het Gekwetste Gebied	Antwerpen	39.000 euro
Museum Dr. Guislain	Ziek. Tussen lichaam en geest	Gent	30.000 euro
Tapis Plein	Nooit genoeg	Vlaanderen	50.000 euro
Universiteit Antwerpen	Topstukken en de kunst van het erven. De collectie De Fraula (1690-1738) revisited	Antwerpen	50.000 euro
Expertisecentrum DAVID	Digitaal depot: DAVID-onderzoek kwaliteitseisen 'digital born' erfgoed zodat dit ter bewaring kan worden aangeboden aan een digitaal erfgoeddepot (fase 2)	Antwerpen	120.000 euro
Musea en Erfgoed Antwerpen	Herenigd erfgoed – Antwerpen	Antwerpen	70.000 euro
Musea en Erfgoed Antwerpen	Historische huizen Vlaanderen. De ontwikkeling van een stedelijk, regionaal en landelijk netwerk als voorbeeld en motor voor een integraal en geïntegreerd museum- en erfgoedbeleid (fase 2)	Antwerpen	50.000 euro
Kogeka	Tussen de mensen. De spraakmakende geschiedenis van de Geelse gezinsverpleging	Geel	50.000 euro
Scholengroep Sint-Michiel	Het patrimonium van het Klein Seminarie Roeselare	Roeselare	20.000 euro
Thersites	Toneelstof. Educatieve ontsluiting van visueel erfgoed uit de Vlaamse theater- en dansgeschiedenis	Vlaanderen	20.000 euro
Nakhla	Gentse gasten. Erfgoed van een migrantengemeenschap	Gent	50.000 euro
Studiecentrum voor Vlaamse Muziek	Overkoepelende inventarisering van Vlaams muzikaal erfgoed uit verschillende bewaarplaatsen	Antwerpen	18.000 euro
CO7	Naar een regionale beeldbank voor het zuiden van de Westhoek (fase 3)	Ieper	90.000 euro
Rijms	Rola Rola	Gent	40.000 euro
Zwemmen in Brak Water	Het volk en Het Volk	Gent	35.000 euro

Studiecentrum voor Vlaamse Muziek	Studie, ontsluiting en verspreiding van Vlaamse muziek uit de periode van ca. 1800 tot 1950	Antwerpen	40.000 euro
Vlaams Filmmuseum en –archief - Huis van Beeld en Geluid	Inventaris collectie Vlaams Filmmuseum en –archief (fase 2)	Kortrijk	35.000 euro
Het Firmament	Bouwplan van het paradijs (fase 2)	Mechelen	90.000 euro
Heemkunde Vlaanderen	Het lokale geheugen (fase 2)	Vlaanderen	45.000 euro
Volkskunde Vlaanderen	Villa Futura. Erfgoededucatie op het menu (fase 3)	Vlaanderen	35.000 euro
De Veerman	Cookies (fase 3)	Vlaanderen	25.000 euro
Chirojeugd Vlaanderen	Chiro 75. Expertiseopbouw en ondersteuning van lokale erfgoedzorg in een jeugdbeweging	Antwerpen	65.000 euro
Fevlado-Diversus	Uit de doofpot. Het immateriële erfgoed van de Vlaamse dovinggemeenschap (fase 2)	Gent	39.000 euro
Provincie Antwerpen	Registratie van industrieel en nijverheidserfgoed in de Rupelstreek	Provincie Antwerpen	50.000 euro
Afrika-getuigenissen	Afrikagetuigenissen (fase 3)	Tervuren	20.000 euro
Het Vervolg – projectencentrum voor de Mijnstreek	Erfgoedmobiel Mijnstreek	Mijnstreek	25.000 euro
Het Vervolg – projectencentrum voor de Mijnstreek	Dragers van erfgoed, een aanstekelijke soort (fase 2)	Mijnstreek	44.000 euro
Regionaal Landschap Noord-Hageland	Het ABC van de Demervallei	Hageland	50.000 euro
Roosendael	Smullen van Erfgoed (fase 2)	Roosendael	40.000 euro
Vrienden van het MuHKA	Hammers up! (fase 2)	Antwerpen	80.000 euro
Centrum voor Agrarische Geschiedenis	Uitgelicht en Toegelicht (fase 2)	Vlaanderen	45.000 euro
Gemeente Nijlen	Schitterend geslepen (fase 2)	Nijlen	40.000 euro
Totaal			1.500.000 euro

5.5. Subsidies voor cultuurhistorische tentoonstellingen 2007

Organisatie	Projecttitel	Gemeente	Bedrag
Museum Dr. Guislain	Ziek. Tussen lichaam en geest	Gent	50.000 euro
Centrum voor Agrarische Geschiedenis	Rodekool met appeltjes: groenten en fruit in onze eetcultuur (Puur Garnituur fase 2)	Vlaanderen	75.000 euro
Museum Dhondt-Dhaenens	Verzameling Matthys-Colle	Deurle	30.000 euro
Musea en Erfgoed Antwerpen	Het interessante volk	Antwerpen	40.000 euro
Joods Museum van Deportatie en Verzet – Pro Museo Judaico	Topf en zonen	Mechelen	48.000 euro
Archiefcentrum voor Vrouwengeschiedenis	Constructies van mannelijkheid en vrouwelijkheid in België doorheen de 19de en 20ste eeuw	Brussel	15.000 euro
Chirojeugd Vlaanderen	Chiro 75. Een reizende tentoonstelling	Vlaanderen	70.000 euro
Parochiale werken van Sint-Lievens-Esse	Met het hoofd onder de arm: volksdevotie omtrent de heilige Livinus in Sint-Lievens-Esse en de Nederlanden	Sint-Lievens-Esse	25.000 euro
Stad Hasselt	Peren op de beuken	Hasselt	50.000 euro
Totaal			403.000 euro

5.6. Projectsubsidies voor de ontsluiting van privaatrechtelijke archiefbestanden, van collecties van culturele documentatiecentra en van bewaarbibliotheken 2007

Organisatie	Projecttitel	Gemeente	Bedrag
Documentatiecentrum en Archief voor Daensisme en Hedendaagse Geschiedenis van de Denderstreek	Inventarisatie van het bedrijfsarchief Bonneterie Bosteels – De Smeth	Gent	40.000 euro
Gemeente Poperinge	100 jaar het wekelijkse nieuws: een representatieve beeldbank	Poperinge	35.000 euro
Huis van het Verzet – Nationaal museum van de weerstand	Verzet tegen het vergeten: ontsluiting en bewaring op lange termijn van de Vlaamse archieven van het Onafhankelijkheidsfront	Brussel	40.000 euro
Jeugdbond voor Natuur en Milieu	De ultieme beerput (culturele ontsluiting van de jeugbondsarchieven)	Gent	3.000 euro
Heemkunde Vlaanderen	Pro Memorie: een eerstelijns helpdesk voor archief- en documentatiebeheerders in erfgoedverenigingen en promemorie.be (fase 3)	Mechelen	40.000 euro
De Zonnebeekse Heemvrienden	DOZA, of Digitale Ontsluiting van het Zonnebeekse Abdij-archief	Zonnebeke	45.000 euro
Internationaal Straattheaterfestival	Inventarisatie en digitalisatie Sail	Gent	30.000 euro
Stadsbibliotheek Antwerpen	Een Vlaamse databank voor Belgische kranten en een portaalsite	Antwerpen	50.000 euro
KUL – Centrum voor historische pedagogiek	Ontwikkeling van een on line databank van leerboeken in Vlaanderen	Leuven	40.000 euro
Stadsbibliotheek Antwerpen	Een coördinatiecentrum voor Vlaamse erfgoedbibliotheken: expertise, dienstverlening en overleg	Antwerpen	40.000 euro
Diocesaan Schoolcomité Sint-Niklaas	Project archiefbeheer en -educatie binnen Vlaamse Onderwijsinstellingen – PAVLO	Sint-Niklaas	16.500 euro

Vlaams Omroeporkest en Kamerkoor	Bewaring en ontsluiting partiturenbibliotheek	Brussel	100.000 euro
Totaal			479.500 euro

5.7. Subsidies voor internationale projecten cultureel erfgoed 2007

Organisatie	Projecttitel	Gemeente	Bedrag
Vrienden van het Museum voor Schone Kunsten Gent	British Vision – Constable tot Bacon. Observatie en verbeelding in de Britse kunst, 1750-1950	Gent	350.000 euro
Katholieke Universiteit Leuven	Grenzeloos Boeiend. Vlamingen in Noord-Frankrijk (1750-1960). Migratie en intercultuur	Vlaanderen - Noord-Frankrijk	32.000 euro
Openluchtmuseum Bokrijk	AEOM (Association of European Open Air-Museums) congres 2007	Genk - Nederland	8.000 euro
Heemkunde Vlaanderen	De definitieve sprong naar Europa	Vlaanderen - Europa	40.000 euro
Openbaar Kunstbezit Vlaanderen	De Brukenthalcollectie in Sibiu. Vlaamse meesters in de kijker	Vlaanderen - Roemenië	15.000 euro
Katholieke Universiteit Leuven	Vlaanderen en het Vaticaan. De Geheime Archieven van paus Pius XI	Leuven - Rome	25.000 euro
Gemeente Koksijde	De baksteencollectie van Ten Duinen in een internationale context	Koksijde	10.000 euro
Het Vervolg – projectencentrum voor de Mijnstreek	Beeldvorming Mijnstreek in internationaal perspectief	Limburg - Europa	10.000 euro
Museum Dr. Guislain	Het geheugen van de Europese psychiatrie	Gent - Verenigd Koninkrijk - Duitsland - Nederland	20.000 euro
Amusee Vous	Jongeren en musea: een zoektocht naar de 'ideale relatie'	Vlaanderen - Nederland	40.000 euro
Totaal			550.000 euro

5.8. Subsidies voor periodieke publicaties over volkscultuur en geschiedenis 2006 – 2007

Organisatie	Publicatie	Gemeente	Bedrag
Aarschotse Kring voor Heemkunde	Het Oude Land van Aarschot	Aarschot	945 euro
Ambacht Maldegem	Heemkundig Jaarboek Maldegem	Maldegem	945 euro
Biekorf	Biekorf, West-Vlaams archief voor geschiedenis, archeologie, taal- en volkskunde	Brugge	3.055 euro
Bijdragen tot de geschiedenis van Deinze en Leiestreek	Jaarboek XLI 2004 De Oost-Oudburg	Sint-Amandsberg	1.899 euro
Centrum voor Studie en Documentatie	Volkskunde	Schilde	3.055 euro
De Leiegouw	De Leiegouw	Aalbeke	3.055 euro
De Roede van Tielt	De Roede van Tielt	Tielt	945 euro
De Twee Ambachten Assenede	De Twee Ambachten	Assenede	945 euro
Federatie van Geschied- en Heemkundige Kringen van Limburg	Limburg, Oude Land van Loon	Stevvoort	1.899 euro
Geels Geschiedkundig Genootschap	Jaarboek van de Vrijheid en het Land van Geel	Geel	945 euro
Genootschap Geschiedenis	Handelingen van het Genootschap voor Geschiedenis, Brugge	Assebroek	3.055 euro
Geschied- en Heemkundige Kring De Gaverstreke	Jaarboek van de Geschied- en Heemkundige Kring De Gaverstreke	Kortrijk	1.899 euro
Geschied- en Heemkundige Kring 'Gerardimontium'	Gerardimontium	Geraardsbergen	945 euro
Geschied- en Heemkundige Kring van de stad Eeklo	Eeklose Dobbegelbakkene	Eeklo	945 euro
Geschied- en Oudheidkundige Kring van Oudenaarde	Handelingen van de geschied- en oudheidkundige kring van Oudenaarde	Oudenaarde	945 euro
Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse	Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse	Ronse	945 euro
Geschiedkundige Vereniging Land van Aalst	Land van Aalst	Zottegem	1.899 euro

Heem- en Oudheidkundige Kring Zele	Jaarboek van de Heem- en Oudheidkundige Kring Zele	Zele	945 euro
Heemkring Balen	Jaarboek Heemkring Balen	Balen	945 euro
Heemkring Bos en Beverveld	Bos en Beverveld Jaarboek	Beernem	945 euro
Heemkring De Souvereinen	De Souvereinen	Lokeren	945 euro
Heemkring Scheldeveld	Jaarboek Heemkring Scheldeveld	De Pinte	945 euro
Heemkundig Genootschap Meetjesland	Appeltjes van het Meetjesland	Eeklo	1.899 euro
Heemkundige Historische Kring Gent	Ghendtsche Tijdinghen	Gent	945 euro
Heemkundige Kring Arthur Verhoustraete	Land van de Woestijne	Aalter	945 euro
Heemkundige Kring De Vlierbes	De Vlierbes	Beerse	945 euro
Heemkundige Kring Dronghine	Heemkundige Kring Dronghine – Jaarboek 2007	Drongen	945 euro
Heemkundige kring Het Land van Nevele	Land van Nevele	Merendree	945 euro
Heemkundige Kring Karel van de Poele	Jaarboek van de Heemkundige Kring Karel van de Poele	Lichtervelde	945 euro
Heemkundige Kring Malle	Jaarboek Heemkundige Kring Malle	Oostmalle	945 euro
Heemkundige Kring Maurits van Coppenolle	Brugs Ommeland	Brugge	1.899 euro
Heemkundige Kring van Huldenberg	Huldenbergs Heemblad	St.-Agatha-Rode	945 euro
Herentalse Geschiedkundige Kring	Historisch Jaarboek van Herentals	Herentals	945 euro
Hertogelijke Heemkundige Kring Het Land van Beveren	Het Land van Beveren	Beveren	945 euro
Koninklijke Kring Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen	Handelingen van de Koninklijke Kring voor Oudheidkunde, Letteren en Kunst van Mechelen	Berchem	3.055 euro
Koninklijke Oudheidkundige Kring Land van Waas	Annalen van de Koninklijke Oudheidkundige Kring van het Land van Waas	Sint-Niklaas	1.899 euro
Koninklijke Geschied- en Oudheidkundig Genootschap van Vlaams-Brabant	Eigen Schoon en de Brabander	Asse	1.899 euro

Koninklijke Geschied- en Oudheidkundige Kring van Kortrijk	Handelingen Nieuwe Reeks	Kortrijk	1.899 euro
Koninklijke Heemkundige Kring Essen	De Spycker	Essen	945 euro
Koninklijke Heemkundige Kring Sint-Hubertus Tervuren	De Horen	Tervuren	945 euro
Koninklijke Oost-Brabantse Werkgemeenschap Geschied- en Heemkundige Kring voor het Hageland en Omgeving	Oost-Brabant – Heemkundig tijdschrift voor het Hageland en Omgeving	Tielt-Winge	945 euro
Kring voor Geschiedenis en Kunst van Deinze en de Leiestreek	Bijdragen tot de geschiedenis van Deinze en Leiestreek	Deinze	1.899 euro
Kruishoutemse Heem- en Geschiedkundige Kring “Hultheim”	Jaarboek	Kruishoutem	945 euro
Land van Dendermonde	Gedenkschriften van de Oudheidkundige Kring van het Land van Dendermonde	Dendermonde	1.899 euro
Leuvens Historisch genootschap	Leuvens Historisch Jaarboek	Leuven	1.899 euro
Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent	Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent	Gent	3.055 euro
Molenzorg	Molenecho's - Vlaams Tijdschrift voor molinologie	Sint-Amands	1.899 euro
Molse Tijdingen	Molse Tijdingen	Mol	945 euro
Mortselse Heemkundige Kring	Jaarboek 2004 Mortselse Heemkundige Kring	Mortsel	945 euro
Oostendse Heem- en Geschiedkundige Kring De Plate	De Plate	Oostende	945 euro
SPAENHIERS, archeologisch-historische kring Koekelare	Jaarboek Spaenhiers	Koekelare	945 euro
Taxandria	Taxandria	Turnhout	1.899 euro
Vereniging Antwerpse Bibliophielen	De Gulden Passer	Antwerpen	3.055 euro
Vereniging Heemkunde Meetjesland	Heemkundige bijdragen uit het Meetjesland	Eeklo	945 euro

Vereniging voor Heemkunde in Klein-Brabant	Dag Betovergrootouders	Bornem	945 euro
Vereniging/Stichting Zannekin	Jaarboek De Nederlande 'extra muros'	Ieper	1.899 euro
Totaal			82.000 euro

Een geactualiseerd overzicht van gehonoreerde digitaliseringsprojecten binnen de verschillende decreten is te vinden op www.vlaanderen.be/erfgoed/e-erfgoed/index.

6. COLLECTIE VAN DE VLAAMSE GEMEENSCHAP: OVER TOPSTUKKEN EN SLEUTELWERKEN

6.1. Aankoop ‘Pierrot et Squelette en jaune’ van James Ensor

Dit voorjaar kocht de Vlaamse overheid ‘Pierrot et Squelette en jaune’ van de hand van James Ensor aan. Het paneeltje (olieverf op eikenhouten paneel, 38 cm x 48 cm, gesig-neerd L.o. : Ensor / 1893) werd in langdurige bewaring gegeven aan het Gentse Museum voor Schone Kunsten dat hiermee zijn collectie in belangrijke mate verrijkt.

Het paneeltje kon door de Vlaamse overheid via bemiddeling aangekocht worden bij de erven van Joseph De Lange, een Joodse Nederlander die zich na zijn studies aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten in Antwerpen vestigde als architect. In de jaren ‘30 vluchtte De Lange voor het opkomende fascisme naar de Verenigde Staten. Hijzelf keerde na de oorlog terug. Zijn kinderen en zijn kunstcollectie, met ondermeer het werk van Ensor, bleven in de Verenigde Staten.

De schilderijen waarin Ensor zijn typische masker- en skeletthematiek verwerkt, behoren tot het meest avontuurlijke en creatieve werk dat Ensor heeft gerealiseerd.

Ensor zelf was zich goed bewust van de kwaliteiten van dit werk. In een brief die hij in 1924 schreef aan Henri Van de Velde – die wou bemiddelen voor de aankoop van het werk door het Kröller-Muller-museum – meldde hij geen afstand te kunnen doen van het werk. “Je ne puis me déssaisir du petit tableau désiré par Monsieur Van de Venter aussi par le monsieur qui vous accompagnait. Je tiens à garder l’oeuvre parce qu’elle sonne plus impérativement et qu’elle apparaît pure et fraîche encore, telle belle porcelaine immaculée”.

6.2. Aankoop collectie Ghysels

Najaar 2007 werd door de Vlaamse overheid de belangrijke collectie mechanische orgels ‘Ghysels’ aangekocht. Met de Ghyselsverzameling verwierf de Vlaamse overheid een omvangrijke privécollectie van dans-, straat-, en kermisorgels in België. Absolute pronkstukken uit de collectie zijn de grote, speelklare mechanische orgels: een unieke Fasano-orgel, twee grote Mortier-kermisorgels, een kleiner dansorgel van Mortier, een prachtig Decap-orgel van net na de oorlog en een Hooghuis-kermisorgel.

Vlaanderen - en Antwerpen in het bijzonder - speelde rond 1900 een cruciale rol in de ontwikkeling van het mechanische orgel in Europa. Vooral voor de bouw van grote dansorgels was Antwerpen het belangrijkste centrum in Europa met verschillende orgelbouwfamilies (Mortier, Decap, Verbeeck en Burssens). Vooroorlogse exemplaren, voorzien van een indrukwekkend aantal houten orgelpijpen, zijn in tegenstelling tot de latere elektronische versies heel erg schaars geworden. De automatencollecties van Sint-Niklaas, Brugge en Koksijde verdwenen eerder al richting buitenland waar bij verzamelaars een ruime belangstelling bestaat voor deze Vlaamse productie. Vorig jaar nog werd het Hooghuisorgel ‘de Condor’, een van de laatste grote stukken in privébezit, verscheept over het Kanaal. Met deze aankoop kan een belangrijk stuk volkskundig erfgoed voor Vlaanderen bewaard worden. De procedure voor de bestemming van deze collectie is lopende en zal allicht medio 2008 zijn beslag krijgen.

7. 'TOERISME EN ERFGOED: EEN GESLAAGD HUWELIJK?'

Op 5 november 2007 organiseerde Toerisme Vlaanderen in het Groeningemuseum te Brugge de studiedag 'Toerisme en Erfgoed: een geslaagd huwelijk?'. Jos Van Rillaer, administrateur-generaal van het agentschap Kunsten en Erfgoed, gaf er de volgende toespraak:

Beste collega's van Toerisme,

Vanuit het agentschap Kunsten en Erfgoed gaan we geen huwelijksaanzoek doen. Wel zijn we te vinden voor een duurzame lat-relatie. Een duurzame relatie kan natuurlijk enkel als er interessante raakvlakken en gemeenschappelijke interesses zijn. Er moeten overeenstemmende doelstellingen zijn.

Op het eerste zicht zouden we wat afgeschrikt kunnen zijn om toerisme als partner te nemen. Immers, clichés als:

- De toeristische sector is enkel uit op economische rentabiliteit.
- De toeristische sector maakt erfgoed tot een commercieel product.
- Door de focus op commercialisering en op economische rentabiliteit gaat de intrinsieke waarde van het cultureel erfgoed verloren.
- Door de overrompeling van toeristen gaat de belevingskwaliteit erop achteruit.

En zo kan ik verder gaan. Als we die uitspraken horen, kunnen we ons afvragen: Willen we wel samen in het bootje stappen met toerisme? Zijn we niet te verschillend? Zijn er voldoende raakvlakken en overeenstemmende doelstellingen? In al deze clichés over toerisme zit een zekere waarheid. En ongetwijfeld leven er ook clichés over de fundi's van erfgoed bij het werkveld toerisme. Het spanningsveld tussen toerisme en erfgoed is dus voelbaar. Beide sectoren hebben verschillende belangen en prioriteiten. Het is goed dat we dit realistisch benaderen, maar het uitvergroten van die verschillen en die spanningselementen zorgt voor enorme vooroordelen, die een structurele samenwerking in de weg lijken te staan. Die vooroordelen wil ik tijdens de volgende 20 minuten van de baan helpen.

1. Wat is cultureel erfgoed en wat willen wij: intrinsieke aspecten van het cultureel-erfgoedbeleid

Om een duurzame relatie op te bouwen moet je elkaar dus goed kennen, zowel de positieve als de negatieve kanten. Ik wil dan ook in eerste instantie de vraag stellen: Wat is cultureel erfgoed en wat onderscheidt ons? We willen onze partner immers niet bij de neus nemen.

Cultureel erfgoed

Als we vanuit het agentschap Kunsten en Erfgoed spreken over 'cultureel erfgoed' spreken we over objecten, verhalen, denkkaders, tradities, overleveringen, etc. die uit het verre verleden en nabije verleden zijn overgeleverd, uit alle domeinen van de menselijke bedrijvigheid. Het gaat om tastbare en niet-tastbare vormen. Maar niets is van zichzelf cultureel erfgoed. Het gaat om wat een groep mensen vandaag de dag als zodanig

beschouwt omdat ze er bepaalde waarde aan hechten, uiteraard binnen een brede historische bedding. Mensen van nu gaan een relatie aan met mensen, dingen en immateriële sporen van vroeger. Die dialoog met het verleden verleent aan een groep mensen een gevoel van samenhang en zorgt voor het opbouwen van een identiteit. Daarom is cultureel erfgoed zo belangrijk.

Bewust en zorgvuldig omgaan met cultureel erfgoed

Hoe dan ook moet het cultureel erfgoed ten alle tijden gekoesterd worden. Het moet opgespoord en verzameld worden, in goede toestand behouden en beheerd worden, er moet onderzoek naar verricht worden, en het moet gedeeld worden met velen. Opsporen en verzamelen, behoud en beheer, onderzoek en ontsluiting zijn de basisfuncties van wat 'erfgoedzorg' is. Deze basisfuncties vormen een onlosmakelijke eenheid en ze komen gelijk en evenwichtig aan bod.

Erfgoedzorg betekent voorts bewust en met zorg met het cultureel erfgoed omgaan. Dit geldt niet enkel voor wie erfgoed beheert en aanbiedt, maar ook voor het ruime publiek. Het bewust en zorgvuldig omgaan met cultureel erfgoed is de uitdaging voor vandaag en morgen. Het vormt het garantiebewijs zodat ook toekomstige generaties ermee zullen kunnen kennismaken en omgaan.

Cultureel erfgoed voor en door mensen

Cultureel erfgoed is er voor en door mensen. Een belangstellend, betrokken en enthousiast publiek vormt dan ook een belangrijke bestaansreden van de sector. Dit publiek blijft ook naar de toekomst toe een streefdoel. We willen mensen enthousiast betrekken bij cultureel erfgoed. De relatie van mensen met hun erfgoed moet ook verdergaan dan kennis van historische betekenissen, het gaat om het beleven. Denken we bijvoorbeeld aan In Flanders Fields in Ieper waar de bezoeker in het museum een identiteit van een personage aanneemt en op die manier het museum verkent. Het belevingsaspect wordt volledig op de voorgrond geplaatst. Het cultureel-erfgoedbeleid wil zich dan ook richten op 'erfgoed en beleving'. Het is belangrijk erfgoedproducten te creëren die ingebed kunnen worden in een context. Het bewaken van de kwaliteit van deze belevingscultuur behoort eveneens tot onze taak.

Naar culturele openheid en maatschappelijke verscheidenheid

Omgaan met cultureel erfgoed is niet louter een vrijetijdsbesteding. Door om te gaan met cultureel erfgoed bouwen mensen hun culturele identiteit op, zowel op maatschappelijk vlak als op individueel vlak. In de Kaderconventie van de Raad van Europa over de bijdrage van cultureel erfgoed aan de samenleving (Faro, 27/10/2005) wordt de betrokkenheid met het cultureel erfgoed gezien in relatie tot de term 'erfgoedgemeenschap'. Een 'erfgoedgemeenschap' is samengesteld uit organisaties en personen die een bijzondere waarde hechten aan specifieke aspecten van het cultureel erfgoed. Ze wensen deze aspecten te behouden en door te geven aan toekomstige generaties. De uitwerking van deze kaderconventie wordt meegenomen in het nieuwe Cultureel-erfgoeddecreet dat momenteel wordt voorbereid.

Het omgaan met cultureel erfgoed leidt ook tot openheid en diversiteit. De identiteitsvorming van een gemeenschap in een geglobaliseerde wereld gebeurt immers meer en meer in interactie met die van andere gemeenschappen. Er is een wisselwerking tussen de eigenheid van de 'eigen' gemeenschap en de openheid ten opzichte van andere, vreemde gemeenschappen. De dialoog met het eigen verleden en dat van anderen versterkt het dynamische karakter van de identiteit en kan dus culturele openheid en diversiteit bevorderen. Deze dialoogvoering willen we blijven stimuleren door te investeren in erfgoed.

2. Op zoek naar raakvlakken en gemeenschappelijke doelen

Ik heb kort de intrinsieke aspecten van het cultureel-erfgoedbeleid uiteengezet. Deze verschillende aspecten maken deel uit van een toekomstgerichte langetermijnvisie. De vragen 'wat cultureel erfgoed juist is' en 'wat we willen bereiken' zijn hiermee toegelicht. Een volgende stap naar een duurzame relatie tussen erfgoed en toerisme is het bekijken van gemeenschappelijke terreinen. Welke raakvlakken zijn er? Welke spanningsvelden zijn er en waaraan moet dus gewerkt worden? Ik som enkele belangrijke thema's op.

Publieksgerichte ontsluiting van het erfgoed

Ik sprak over erfgoedzorg en het evenwichtig combineren van de vier basisfuncties, waaronder ontsluiting of publiekswerking. Vaak bestaan er vooroordelen dat er vanuit de erfgoedsector te weinig aandacht wordt besteed aan de bezoeker of cultuurtoerist en dat de nadruk sterk op het aanbod ligt. We willen echter evenzeer als in de toeristische sector vertrekken vanuit een participatiegedachte. Erfgoed is er immers door en voor mensen en deze mensen blijven centraal staan in het hele cultureel-erfgoedbeleid. Het opbouwen van een belevingscultuur rond het cultureel erfgoed en het bewaken van de kwaliteit van de beleving staan dan ook hoog op de agenda.

In weerwil van het cliché als zou toerisme zich vrijwel enkel op ontsluiting richten en erfgoed herleiden tot een economisch product, merken we op dat de toeristische sector meer en meer, zeker in Vlaanderen, de kant trekt van de inhoudelijke kwaliteitsbewaking.

Het samengaan van inhoudelijke kwaliteit en het vooropstellen van participatie vormen een eerste belangrijk raakvlak. In de toekomst kunnen beide partners dan ook samenwerken aan een duurzame publieksgerichte ontsluiting. Hierbij moet rekening gehouden worden met de verschillende doelgroepen, want het ontsluiten van het erfgoed gebeurt op verschillende wijzen en voor verschillende soorten publiek. Daar waar de toeristische sector zich voornamelijk focust op de toerist of cultuurtoerist binnen een vrijetijdscontext, geldt in de erfgoedsector een zeer divers doelgroepenbeleid. De ontsluiting is naast toeristische ontsluiting en vrijetijdsbeleving ook gericht op andere doelgroepen/ meerwaardezoekers zoals onderzoekers en onderwijsinstaties (erfgoededucatie). Er is een brede ontsluiting en publiekswerking die de vrijetijdscontext overstijgt. Het aandachtspunt van de publieksgerichte ontsluiting mag daarom voor ons niet verengd worden tot cultuurtoeristen, maar sluit deze categorie in en niet uit.

Het subsidiëren en erkennen

Een tweede raakvlak is het subsidiëren en erkennen van initiatieven en instellingen. Zowel vanuit toerisme als vanuit het cultureel erfgoed wordt er financiële ondersteuning gegeven

en erkenningen of labels toegekend. Beide sectoren doen dit vanuit hun eigen doelstellingen en criteria.

Met betrekking tot het toekennen van labels en erkenningen is er tot hertoe geen afstemming. Vanuit de toeristische sector bestaan er labels zoals 'toeristische attracties' (door vzw Toeristische Attracties) en een 'erfgoedlabel' (Toerisme Vlaanderen). Binnen het Erfgoeddecreet kunnen musea en in de toekomst ook archiefinstellingen en erfgoedbibliotheken erkend worden. De criteria op basis waarvan al deze erkenningen gebeuren, zouden aan elkaar moeten worden getoetst. Vanuit de erfgoedsector ervaren we nu dat er soms labels worden gegeven aan organisaties die volgens onze criteria niet voldoende erfgoed-kwalitatief zijn. Elke instantie moet vanuit zijn eigen optiek kunnen erkennen en labelen, maar de labels moeten compatibel en complementair aan elkaar zijn. Hier kunnen we dus stellen dat er ruimte is om storings weg te filteren door beleidsdialoog.

Naast de verschillende erkenningslabels zijn er ook verschillende subsidielijnen. Zo kunnen er via Toerisme Vlaanderen 'Toeristisch-recreatieve projecten' ingediend worden. Een categorie binnen deze toeristisch-recreatieve projecten is de 'toeristische ontsluiting van het cultureel erfgoed'. Verder verleent Toerisme Vlaanderen steun bij het opstellen van strategische plannen. Vanuit de afdeling Erfgoed zijn er via het Erfgoeddecreet verschillende subsidiemogelijkheden op structurele of projectmatige wijze: de ondersteuning via erfgoedconvenants, het toekennen van projectsubsidies aan cultuurhistorische tentoonstellingen, de ondersteuning van ontwikkelingsgerichte projecten, enz. In verband met het toekennen van middelen kunnen er duidelijke afspraken komen over wie wat subsidieert. Beide sectoren kunnen elkaar vanuit hun eigenheid en vanuit hun eigen sterktes aanvullen, maar daarvoor moeten de criteria duidelijk op elkaar afgestemd worden. Er is nood aan structureel overleg over enerzijds de manier van erkennen en anderzijds de wijze waarop middelen worden toegekend. Dus hier kan de complementariteit geoptimaliseerd worden.

Topevenementen

Culturele topevenementen zijn voor beide partners van groot belang, maar bevinden zich tegelijkertijd op de spanningslijn tussen cultureel erfgoed en toerisme. Enerzijds wordt er een economisch rendement beoogd, anderzijds wordt er naar een kwaliteitsproduct gestreefd. De organisatie van culturele topevenementen is dan ook een uitgesproken raakvlak om gezamenlijk, duurzaam en op structurele wijze samen te werken.

Eerst en vooral is er afstemming nodig met betrekking tot de financiële steun. Tot hertoe zijn er verschillende subsidiënten die evenementen volgens eigen doelstellingen en criteria ondersteunen:

- Vanuit Toerisme Vlaanderen komen evenementen in aanmerking voor ondersteuning in natura op promotioneel en marketing vlak.
- Vanuit de afdeling Erfgoed kunnen projectsubsidies aangevraagd worden voor 'cultuurhistorische tentoonstellingen'.
- Op het departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media is een budget 'evenementen' voorzien.

- Verder heeft het departement Internationaal Vlaanderen ook een evenementenfonds.
- Ten slotte ondersteunen ook de betreffende provincies, steden en gemeenten de evenementen.

Door middel van een operationele samenwerking tussen Toerisme Vlaanderen, Internationaal Vlaanderen en Kunsten en Erfgoed kan een transparant en eenduidiger beleid gevoerd worden. Elke instantie moet vanuit zijn eigenheid beoordelen, maar er is afstemming nodig in middelen en criteria. Dergelijke duidelijke afstemming kan protocolair vertaald worden in een nieuwe legislatuur.

Bij deze discussie is het agentschap vragende partij om:

- de inhoudelijke kwaliteit van de evenementen beter te bewaken;
- een meer sturende rol te krijgen in de bewaking, waarbij de adviescommissie Cultureel Erfgoed haar adviserende rol maximaal kan uitspelen, zodat een dossier meer evenwichtig ingeschat wordt op zowel de economische als inhoudelijke kwaliteit.

Kunststedenactieplan

De kunststeden vormen een vierde raakvlak tussen erfgoed en toerisme. Erfgoed- en cultuurbeleving maken immers een belangrijk deel uit van het activiteitenpatroon tijdens het bezoek aan een kunststad. Om nieuwe impulsen te geven aan een kwantitatieve en kwalitatieve versterking van het toerisme in de Vlaamse kunststeden werd vanuit Toerisme het ‘Toeristisch Actieplan voor de Vlaamse Kunststeden’ opgesteld (2007). Binnen het Erfgoeddecreet wordt er met elk van de 6 kunststeden (Antwerpen, Brugge, Brussel, Gent, Leuven en Mechelen) een erfgoedconvenant gesloten. Sommigen zullen zich afvragen wat een erfgoedconvenant juist is.

Een erfgoedconvenant is een onderhandelde samenwerkingsovereenkomst van maximum 6 jaar tussen 2 partners: de Vlaamse Gemeenschap enerzijds en een gemeente, samenwerkingsverband van omliggende gemeenten of de VGC anderzijds. In een erfgoedconvenant wordt aandacht besteed aan een brede waaier van cultureel erfgoed, zowel roerend als immaterieel erfgoed komen aan bod. De Vlaamse Gemeenschap voorziet een werkingssubsidie voor de uitvoering van het erfgoedconvenant. Het doel van een erfgoedconvenant is het lokale bestuursniveau te stimuleren tot de uitbouw van een duurzaam en integraal lokaal cultureel-erfgoedbeleid. Het lijkt bijgevolg wenselijk om het kunststedenactieplan en de zes erfgoedconvenants op elkaar af te stemmen. Beide kunnen elkaar versterken. De erfgoedcel is een belangrijke partner bij het uitvoeren en sturen van zulk een erfgoedconvenant. De erfgoedcel kan vanuit haar netwerk een mobiliserende functie hebben. Binnen toeristische en andere doelgroepgerichte initiatieven kan de erfgoedcel voor content of grondstof en gelaagdheid zorgen.

Daarnaast dient opgemerkt te worden dat naast de lokale overheid ook de provinciale overheid en de Vlaamse overheid deel uitmaken van ‘de (kunst)stad’. Als voorbeeld wil ik vermelden dat de Vlaamse overheid eigen/ grote instellingen heeft in sommige kunststeden. Alle overheden moeten zich inschrijven in hetzelfde verhaal. Dus ook hier geldt de conclusie: de complementariteit kan door beleidsafspraken verrijkt en versterkt worden.

Een laatste maar belangrijke kruisbestuiving die ik hier voorstel, is op het vlak van digitalisering. Het e-erfgoed en de digitale ontsluiting van erfgoedproducten zitten nog in een opstartfase. Toch kan al gezegd worden dat digitalisering een gezamenlijk toekomstig werkveld vormt. Het is een thema zonder beladenheid en historiek en daardoor des te meer een interessant raakvlak. Denken we hierbij voornamelijk aan digitale ontsluiting, ondermeer met betrekking tot erfgoededucatie en cultuurtoerisme. Het verder bouwen op de digitale erfgoedroutes en het aftasten van digitale ontsluiting via mobiele telefoon of PDA zijn mogelijkheden voor verdere samenwerking. De rol van de erfgoedsector is hierbij cruciaal aangezien ze de content levert. Erfgoedcellen zijn goed geplaatst om hiervoor een bijdrage te leveren. De erfgoedcellen (www.ergoedcellen.be) kan hierbij ook een bron zijn voor inhoudelijke input. Het aangeboden materiaal op deze site kan bijdragen aan toeristische ontsluiting. Bovendien moet opgemerkt worden dat digitalisering ook in het kunststedenactieplan een aandachtspunt vormt en een projectgebied is, namelijk 'nieuwe technologieën van gepersonaliseerde informatieverstrekking aan de toerist'. Dit nog te ontginnen terrein lijkt mij een ruimte voor gezamenlijke uitdaging par excellence.

3. Op weg naar duurzame participatie

Zoals gezegd moeten er interessante raakvlakken zijn om een duurzame relatie op te bouwen. Ik hoop in dit korte bestek aangetoond te hebben dat die er beslist zijn.

Ik had het over de ontsluiting van erfgoed, het subsidiëren en erkennen, topevenementen, kunststeden en digitalisering. Verder dan raakvlakken moeten we echter streven naar een overkoepelende, gemeenschappelijke doelstelling. Ons standpunt wil ik hier verder toelichten. Het erfgoedbeleid moet een totaalproject zijn van gedeelde verantwoordelijkheid en beleidsoverschrijdend engagement. Toerisme heeft hier ook een belangrijk aandeel in. Door samen te werken op de gemeenschappelijke terreinen en raakvlakken volgens een gedeelde visie, kunnen we tot een duurzaam samenwerkingsbeleid komen. Deze samenwerking kan worden gevat onder de noemer 'duurzame participatie'. Deze gemeenschappelijke doelstelling vormt de basis van de samenwerking en garandeert een duurzame relatie tussen Erfgoed en Toerisme.

Wat betekent duurzame participatie voor ons?

Duurzame participatie betekent ten eerste een doordachte en publieksgerichte ontsluiting en betrokkenheid. We willen dus vertrekken vanuit een participatiegedachte. Betrokkenheid van het publiek staat voorop. Beide sectoren hebben belang bij een verantwoorde en goed beheerde fysieke, intellectuele en/of emotionele toegang tot het cultureel erfgoed. Deze 'doordachte en publieksgerichte ontsluiting' houdt verschillende aspecten in.

Doordachte ontsluiting

De verschillende betekenissen van het cultureel erfgoed moeten beklemtoond worden. Denken we bijvoorbeeld aan de betekenis van kunstwerken in kerken. Vroeger gingen mensen naar de kerk omwille van het geloof, nu vaak omwille van enkele kunstwerken. Het publiek moet een besef hebben van deze verschillende betekenissen en gestuurd worden om op een respectvolle manier met het cultureel erfgoed om te gaan. Bewust en met zorg omgaan met het cultureel erfgoed is de boodschap.

Publieksgerichte ontsluiting

In eerste instantie zou het cultureel erfgoed toegankelijk en aantrekkelijk moeten zijn voor een breed publiek. Een degelijk doelgroepenbeleid is hiervoor een geschikt middel. De groep van 50-plussers is aanzienlijk aan het groeien, ze zijn kapitaalkrachtig en hebben tijd. Daarnaast vormen kinderen en jongeren een specifieke aandachtsgroep. Door zich te richten op kinderen worden ook de ouders aangesproken. De ontwikkeling van een label voor kindvriendelijke erfgoedactiviteiten kan bijvoorbeeld meegenomen worden. In tweede instantie is het belangrijk om een belevingskader te creëren en de kwaliteit van de belevingswaarde vervolgens te bewaken. Vanuit het standpunt van de bezoeker moet cultuur en cultureel erfgoed immers in een ruimere context van vrije tijd geplaatst worden. Het aanbod aan vrijetijdsactiviteiten is zodanig groot, dat er een zap-cultuur bestaat. De concurrentie is groot. Het gamma van vrijetijdsactiviteiten gaat van film, theater, sportactiviteiten, gastronomie, concerten, museabezoeken, shoppen, ... tot meer privé-aangelegenheden zoals familiebezoeken. De belevingswaarde wordt van aanzienlijk belang bij de keuze van een activiteit. Het is daarom wenselijk dat er veel aandacht wordt besteed aan de randactiviteiten en voorwaarden, naast het erfgoedproduct. Vanuit het standpunt van de bezoeker moet cultureel erfgoed voldoende aantrekkelijk zijn. Anderzijds moet er ook over gewaakt worden dat de kwaliteit van de belevingswaarde hoog blijft. Tijdens het Rubensjaar in 2004 werd het Rubenshuis bijvoorbeeld overrompeld door toeristen. 240.000 bezoekers bezochten de 260m². Deze massastroom bevorderde geenszins een kwalitatieve beleving. Het invoeren van een reserveringssysteem en een capaciteitslimiet zijn mogelijke oplossingen. Een samenwerking tussen Toerisme Vlaanderen en de cultureel-erfgoedsector is hierbij van belang.

Kwaliteitsbewaking as such is sowieso cruciaal. Ik sprak al over de kwaliteitsbewaking van de belevingswaarde. Het inhoudelijke product moet beschermd worden. Erfgoed is de grondstof voor toerisme. Erfgoed moet dan ook in ere gehouden worden en er moet aan inhoudelijke kwaliteitsbewaking gedaan worden. Dit houdt ondermeer in dat de laagtheid bewaard blijft en dat het erfgoedproduct niet wordt gereduceerd tot een beperkte set van betekenissen, een iconowaarde. Brugge als kunststad moet zo niet gereduceerd worden tot 'kant, chocolade en de Vlaamse Primitieven' en Brussel niet tot 'Manneke Pis en het Atomium'.

Wat stellen we concreet voor om de samenwerking vorm te geven?

Om tot zulk een 'duurzame participatie' te komen is een dynamische wisselwerking tussen de toeristische sector en de cultureel-erfgoedsector nodig, dit wil zeggen: een struc-

turele dialoog tussen beide partners, waarbij de erfgoedsector niet louter als cultuurdrager fungeert, en de toeristische sector niet louter als cultuurspreider. Concreet kan dit samenwerkingsverband vorm krijgen in een stuurgroep op strategisch niveau en een werkgroep op operationeel niveau. Op strategisch niveau is overleg nodig tussen deskundigen uit de erfgoedsector en de toeristische sector. In het verleden heeft zo een stuurgroep bestaan (Stuurgroep Cultuur en Toerisme). Hierbij waren Toerisme Vlaanderen, CultuurNet Vlaanderen, de administratie Cultuur en de kabinetten betrokken. De herinrichting ervan en uitbreiding naar Internationaal Vlaanderen en het VIOE is wenselijk.

Daarnaast is overleg nodig op operationeel niveau tussen verschillende actoren zoals Internationaal Vlaanderen, Toerisme Vlaanderen en roerend, immaterieel en onroerend erfgoed. Afhankelijk van het onderwerp kan deze werkgroep een wisselende samenstelling hebben. In deze werkgroep zou ondermeer overleg moeten plaatsvinden over subsidies/erkenningen en criteria voor het toekennen ervan. Het uitwisselen van subsidiegegevens op een structurele wijze en het afstemmen van criteria zijn belangrijk voor een transparant beleid. Voorts moet ook aan een transparant evenementenbeleid gewerkt worden. De verschillende financieringskanalen en criteria moeten op elkaar afgestemd worden. Zo blijft de inhoudelijke kwaliteit gewaarborgd.

4. Afronding

Zoals ik al zei geen huwelijksaanzoek, maar wel een lat-relatie, Living Apart Together. Elk van ons behoudt zijn eigen huis en eigenheid. Tegelijkertijd leven we toch samen en wandelen frequent hand in hand door het cultuurlandschap met eenzelfde visie: duurzame participatie.

8. ERFGOEDDAG EN WEEK VAN DE SMAAK

8.1. Erfgoeddag 2008: Wordt verwacht

Op 13 april 2008 vindt voor de 8ste keer de Erfgoeddag plaats. Het thema van de Erfgoeddag 2008 is 'Wordt verwacht'. Concreet wordt gekeken naar het verleden van de toekomst. Hoe dacht men vroeger over de toekomst en hoe werd deze toekomst voorgesteld? Mensen probeerden (en proberen nog steeds) het onvatbare van de 'toekomstige tijd' op de een of andere manier te begrijpen en hierop actief te anticiperen. Het vooruitgangdenken, de weg naar de hemel of de hel, science fiction en utopie, Dat en nog veel meer komt aan bod tijdens deze Erfgoeddag.

Zoals elk jaar zetten honderden organisaties over heel Vlaanderen zich in om een boeiende en verrassende blik op dit onderwerp te bieden. Tijdens de Erfgoeddag staat het cultureel erfgoed centraal: verhalen, foto's, objecten, documenten, De bedoeling is de diversiteit van dit erfgoed op een kwalitatieve manier aan een zo groot mogelijk publiek te tonen. Daarnaast is Erfgoeddag een gelegenheid voor de sector om die diversiteit zelf beter te leren kennen. Zo kunnen de musea op Erfgoeddag 'over het muurtje kijken' naar wat de burens van de archieven doen en omgekeerd. Ook de naburige sectoren (jeugd, onderwijs, theater, ...) kunnen op deze dag de culturele erfgoedsector beter leren kennen.

De Erfgoeddag is een blijk van erkenning voor het vele verborgen werk in de sector. Het is een feestdag voor het culturele erfgoed, die het thema op de politieke kaart wil zetten bij de lokale besturen.

De coördinatie van de Erfgoeddag gebeurt door FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, met steun van de Vlaamse overheid. Meer informatie vindt u op de website www.erfgoeddag.be of bij de organisatoren: Coördinatie Erfgoeddag, Priemstraat 51, 1000 Brussel, tel. 02-213 10 82 of 02-213 10 81, e-mail: info@erfgoeddag.be.

8.2. Week van de Smaak

De tweede editie van de Week van de Smaak, die op 15 november feestelijk werd geopend in het Wijnpaleis in Brussel, was nog succesrijker dan de eerste. Het gastland Italië zal de creativiteit van de talloze acties zeker positief beïnvloeden hebben. Over heel Vlaanderen hadden meer dan 1200 activiteiten en initiatieven plaats.

Een paar nieuwigheden werden geïntroduceerd zoals, het EETiKET, de burgemeester kookt, de Smaakteams en de prijs voor het intercultureel smaakproject.

Het EETiKET is een project rond kinderen en restaurantcultuur. Het wordt begeleid door een leuk boekje met allerhande gedragscodes in het restaurant en het verhaal is gebaseerd op het stripverhaal 'Kuijse in Tibet'. Meer dan negentig kindvriendelijke restaurants hebben zich ingeschreven in deze actie, die zich niet beperkt tot die ene week van de smaak maar het hele volgende jaar verdergaat.

48 burgemeesters hebben hun dorp, gemeente of stad verrast met een exclusief menu dat zichzelf kookten met de hulp van plaatselijke of Italiaanse chefs. De opbrengst van die eetfestijnen ging naar goede doelen in binnen- en buitenland.

Teams van smaakspecialisten hebben diverse schoolactiviteiten over heel Vlaanderen versterkt. De teams bestaande uit de leerlingen van de hotelscholen, op sommige plaatsen begeleid door de Meter van de Week van de Smaak, de Ancienne Belgique artiestenkok, Lut De Clercq, droegen hun passie voor voeding en koken met veel enthousiasme uit.

Tijdens het slotevenement op 24 november, georganiseerd door de Stad van de Smaak Kortrijk, werden de winnaars van de prijs voor de interculturele smaakbeleving en hun projecten voorgesteld. Uit het programma van de Week van de Smaak nomineerde een jury 17 projecten. Uit die selectie koos de Vlaamse minister voor Cultuur Bert Anciaux zes winnaars, die elk een financiële aanmoediging van 2.500 euro ontvingen.

Het zijn:

- de multiculturele seniorenweek 2007 in Kortrijk;
- de zeven wonderen in het Oosten in Ronse;
- Tournee Mond’alle: een zinnenprikkende multiculturele kroegentocht door Halle;
- Koken met de buurvrouwen uit de Brabantwijk in Schaarbeek;
- Wijktoeren in Mechelen;
- Verenigingen-ketting-picknick in Genk.

Ten slotte werden, op het einde van het slotevenement, door de Vlaamse minister van Cultuur het gastland en de stad van de smaak aangekondigd voor de volgende Week van de Smaak die zal plaatshebben van 13 tot 23 november 2008. Frankrijk is het nieuwe gastland en Lier neemt, als Stad van de Smaak 2008, de fakkel over van Kortrijk.

De coördinatie van de Week van de Smaak gebeurt door FARO, het Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed, met steun van de Vlaamse overheid. Meer informatie vindt u op de website www.weekvandesmaak.be of bij de organisatoren: Coördinatie Week van de Smaak, Priemstraat 51, 1000 Brussel, tel. 02-243 13 52 (Hilde Brepoels – coördinatie), tel. 02-243 13 51 (Fien Danniau – pers en communicatie) of tel. 02-243 13 50 (secretariaat).

9. PRAKTISCHE INFORMATIE

9.1. Afdeling Erfgoed

Vlaams Ministerie van Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Agentschap Kunsten en Erfgoed

Afdeling Erfgoed

Arenbergstraat 9

1000 Brussel

Tel. 02-553 06 79

Fax 02-553 68 43

www.vlaanderen.be/erfgoed

E-mail: culturelerfgoed@vlaanderen.be

Afdelingshoofd: Marina Laureys

E-mail: marina.laureys@cjsm.vlaanderen.be

Secretariaat: Antonella Castiglione

E-mail: antonella.castiglione@cjsm.vlaanderen.be

Binnen de afdeling zijn er het team Erfgoedorganisaties, het team Collectie Vlaanderen en de cel Erfgoed Internationaal.

Het team Erfgoedorganisaties volgt alle dossiers op met betrekking tot het erkennen van musea en het toekennen van werkingssubsidies en projectsubsidies op basis van het Erfgoeddecreet, het Archiefdecreet en het Decreet op de Volkscultuur.

Het team Collectie Vlaanderen vertrekt vanuit het cultureel erfgoed en staat in voor het beheer van de collectie van de Vlaamse Gemeenschap, het uitreiken en opvolgen van vergunningen voor de uitvoer van cultuurgoederen, het uitvoeren van het Topstukkendecreet en de opvolging van de topstukkenlijst.

De cel Erfgoed Internationaal volgt het internationaal beleid op met betrekking tot het cultureel erfgoed en voert dit uit.

Team Erfgoedorganisaties

Hilde Cuyt Tel. 02-553 68 69 E-mail: hilde.cuyt@cjasm.vlaanderen.be	Teamverantwoordelijke
Dries Van Den Broucke Tel. 02-553 68 24 E-mail: dries.vandenbroucke@cjasm.vlaanderen.be	Coördinatie uitvoering Erfgoeddecreet, Archiefdecreet en Decreet op de Volkscultuur Publicaties cultureel erfgoed
Kristof Vanden Bulcke Tel. 02-553 69 85 E-mail: kristof.vandenbulcke@cjasm.vlaanderen.be	Financiële coördinatie
Wouter Brauns Tel. 02-553 06 85 E-mail: wouter.brauns@cjasm.vlaanderen.be	Regio stad Antwerpen en tweetalig gebied Brussel-Hoofdstad
Corinne Colpaert Tel. 02-553 68 40 E-mail: corinne.colpaert@cjasm.vlaanderen.be	Regio Kempen, Hageland en provincie Limburg
Peter Keil Tel. 02-553 69 45 E-mail: peter.keil@cjasm.vlaanderen.be	Regio Kempen, Hageland en provincie Limburg
Cindy Vanhove Tel. 02-553 69 42 E-mail: cindy.vanhove@cjasm.vlaanderen.be	Regio provincie West-Vlaanderen
Katrijn Van Kerchove Tel. 02-553 06 82 E-mail: katrijn.vankerchove@cjasm.vlaanderen.be	Regio provincie Oost-Vlaanderen
Leen Van Wezemaal Tel. 02-553 69 17 E-mail: leen.vanwezemaal@cjasm.vlaanderen.be (in zwangerschapsverlof tot 11 februari)	Regio provincie Oost-Vlaanderen
Cindy Zoons Tel. 02-553 68 49 E-mail: cindy.zoons@cjasm.vlaanderen.be	Regio Mechelen, Rivierenland en deel provincie Vlaams-Brabant
Walter Bats Tel. 02-553 69 14 E-mail: walter.bats@cjasm.vlaanderen.be	Financiële opvolging
Viviane De Ruyscher Tel. 02-553 69 87 E-mail: viviane.deruyscher@cjasm.vlaanderen.be	Adressen en algemene ondersteuning

Op 31 december 2007 trad Jens Maes uit dienst bij de afdeling Erfgoed. Hij heeft de afgelopen jaren zijn steentje bijgedragen aan de uitvoering van het cultureel-erfgoedbeleid. We danken Jens voor zijn inzet en wensen hem alle succes toe in zijn verdere loopbaan.

Team Collectie Vlaanderen

Hans Feys Tel. 02-553 68 26 E-mail: hans.feys@cjsm.vlaanderen.be	Teamverantwoordelijke
Ingrid Depoorter Tel. 02-553 68 51 E-mail: ingrid.depoorter@cjsm.vlaanderen.be	Topstukken decreet
Jo De Boeck Tel. 02-553 68 30 E-mail: jo.deboeck@cjsm.vlaanderen.be	Collectie Vlaamse Gemeenschap
Daisy Demeulenaere Tel. 02-553 68 45 E-mail: daisy.demeulenaere@cjsm.vlaanderen.be	Collectie Vlaamse Gemeenschap
Liola Frederickx Tel. 02-553 68 32 E-mail: liola.frederickx@cjsm.vlaanderen.be	Collectie Vlaamse Gemeenschap
Marie-Christine Demol Tel. 02-553 69 88 E-mail: mariechristine.demol@cjsm.vlaanderen.be	Collectie Vlaamse Gemeenschap
Evi Bert Tel. 02-247 97 44 E-mail: evi.bert@cjsm.vlaanderen.be	Collectie Vlaamse Gemeenschap
Kaat Sneider Tel. 02-247 97 41 E-mail: kaat.sneider@cjsm.vlaanderen.be	Collectie Vlaamse Gemeenschap
Marc Van Hout	Chauffeur
Marcel Boeckmans	Chauffeur

Nina Borgonjon heeft de afgelopen vier maanden gewerkt aan een inhaalbeweging voor de papierconservatie. Wij danken haar voor het mooie werk.

Arlette Thys Tel. 02-553 68 34 E-mail: arlette.thys@cjism.vlaanderen.be	Celverantwoordelijke Erfgoed Internationaal Periodieke wetenschappelijke publicaties over volkscultuur en geschiedenis
Hans van der Linden Tel. 02-553 69 38 E-mail: hans.vanderlinden@cjism.vlaanderen.be	Internationaal Digitalisering cultureel erfgoed
Ingrid Heylen Tel. 02-553 68 33 E-mail: ingrid.heylen@cjism.vlaanderen.be	Financiële opvolging internationaal en periodieke wetenschappelijke publicaties over volkscultuur en geschiedenis

Sinds 1 september 2007 is Ine Vos in loopbaanonderbreking. Zij werkte mee aan diverse beleidsvoorbereidende onderzoeken en was de gewaardeerde secretaris van de adviescommissie Cultureel Erfgoed. Wij danken Ine en wensen haar alle succes toe in haar verdere loopbaan.

9.2. FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed

Sinds februari 2007 zijn beide cultureel-erfgoedsteunpunten, Culturele Biografie Vlaanderen en het Vlaams Centrum voor Volkscultuur, een fusietraject gestart. Het doel is te komen tot een stevig en performant steunpunt voor de hele cultureel-erfgoedsector. Vanaf 1 januari 2008 start FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw (en houden het VCV en CBV op te bestaan).

Het steunpunt is een dienstverlenende organisatie die zich situeert tussen de overheid en het cultureel-erfgoedveld. Het doel van het steunpunt is om op basis van zijn kerntaken - praktijkondersteuning, praktijkontwikkeling en beeldvorming en communicatie - cultureel-erfgoedactoren, lokale en provinciale besturen en beheerders van cultureel erfgoed te ondersteunen en de ontwikkeling van het cultureel-erfgoedveld te stimuleren.

FARO. Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed vzw

Priemstraat 51

1000 Brussel

Tel. 02-213 10 60

E-mail: info@faronet.be

www.faronet.be

9.3. Ledenverenigingen - belangenbehartigers

Vlaamse Museumvereniging vzw (VMV)

Grote Markt 3-4, 3300 Tienen

Tel. 016-81 67 26

E-mail: info@museumvereniging.be

www.museumvereniging.be

Verenigde Organisaties Beeldkunst (VOBK)

Bijlokekaai 7H, 9000 Gent

Tel. 09-267 90 48 en 0473-21 43 71

E-mail: info@vobk.be

www.vobk.be

Vlaamse Vereniging voor Bibliotheek-, Archief- en Documentatiewezenen vzw (VVBAD)

Statiestraat 179, 2600 Antwerpen

Tel. 03-281 44 57

E-mail: info@vvsbad.be

www.vvsbad.be

9.4. Provinciale consulenten

Antwerpen: museumconsulent: Inge Geysen

Dienst Algemeen Cultuurbeleid, Koningin Elisabethlei 22-24, 2018 Antwerpen

Tel. 03-240 64 29

E-mail: inge.geysen@admin.provant.be

Limburg: museumconsulent: Anne Milkers

PCCE, Willekensmolenstraat 140, 3500 Hasselt

Tel. 011-23 75 80

E-mail: amilkers@limburg.be

Oost-Vlaanderen: museumconsulenten: Anneke Lippens en Mieke Van Doorselaer

9de Directie, musea, Gouvernmentstraat 1, 9000 Gent

Tel. 09-267 72 52

E-mail: anneke.lippens@oost-vlaanderen.be

Tel. 09-267 72 85

E-mail: mieke.van.doorselaer@oost-vlaanderen.be

Vlaams-Brabant: museumconsulent: Rebecca Schoeters

Dienst Cultuur, Provincieplein 1, 3010 Leuven

Tel. 016-26 76 19

E-mail: rebecca.schoeters@vl-brabant.be

West-Vlaanderen: museumconsulent: Reinoud Van Acker

Dienst Cultuur, Koning Leopold III-laan 41, 8200 Sint-Andries-Brugge

Tel. 050-40 35 70

E-mail: reinoud.van_acker@west-vlaanderen.be

West-Vlaanderen: archiefconsulent: Isabelle Verheire

Provinciale Archiefdienst West-Vlaanderen, Koning Leopold III-laan 41,
8200 Sint-Andries-Brugge

Tel. 050-40 72 72

E-mail: isabelle.verheire@west-vlaanderen.be

Administratie van de Vlaamse Gemeenschapscommissie te Brussel

Peggy Voesterzoons, coördinator Cultureel Erfgoed Brussel

Directie Cultuur, Sainctelettesquare 17, 1000 Brussel

Tel. 02-208 02 94

E-mail: peggy.voesterzoons@vgc.be

9.5. Andere cultureel-erfgoedorganisaties

Archiefbank Vlaanderen vzw

Bagattenstraat 174, 9000 Gent

Tel. 09-224 00 79

E-mail: info@archiefbank.be

www.archiefbank.be

Reproductiefonds Vlaamse Musea nv

Abrahamstraat 13, 9000 Gent

Tel. 09-235 47 30

E-mail: info@reproductiefonds.be

www.reproductiefonds.be

Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen vzw

Hofstraat 15, 2000 Antwerpen

Tel. 03-224 15 30

E-mail: info@okv.be

www.okv.be en www.tento.be

9.6. Onroerend-erfgoedorganisaties

Vlaams Ministerie van Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

Phoenixgebouw, 8ste verdieping

Koning Albert II-laan 19, bus 3

1210 Brussel

Tel. 02-553 16 11

E-mail: aml@rwo.vlaanderen.be

www.onroerenderfgoed.be

Vlaams Instituut voor Onroerend Erfgoed (VIOE)

Phoenixgebouw 1ste verd. + gelijkvl.

Koning Albert II-laan 19, bus 5

1210 Brussel

Tel. 02-553 16 50

E-mail: instituutonroerenderfgoed@vlaanderen.be

www.vioe.be

Erfgoed Vlaanderen vzw

Erfgoedhuis Den Wolsack, Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen

Tel. 03-212 29 70

E-mail: info@erfgoed-vlaanderen.be

www.erfgoed-vlaanderen.be

VCM-Contactforum voor Erfgoedverenigingen vzw

Erfgoedhuis Den Wolsack, Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen

Tel. 03-212 29 60

E-mail: info@vcmcontactforum.be

www.vcmcontactforum.be

Monumentenwacht Vlaanderen vzw

Erfgoedhuis Den Wolsack, Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen

Tel. 03-212 29 50

E-mail: secretariaat.vlaanderen@monumentenwacht.be

www.monumentenwacht.be

Coördinatiecentrum Open Monumentendag Vlaanderen

Erfgoedhuis Den Wolsack, Oude Beurs 27, 2000 Antwerpen

Tel. 03-212 29 55

E-mail: info@openmonumenten.be

www.openmonumenten.be

Beste abonnee,

Uw adresgegevens worden door het agentschap Kunsten en Erfgoed, opgeslagen voor verzendingsdoeleinden.

Overeenkomstig de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens heeft u het recht om kennis te krijgen van uw gegevens in ons bestand en kan u zonodig de verbetering of de verwijdering ervan vragen.

Redactie en adressenbestand

Viviane De Ruyscher

Ministerie van Cultuur, Jeugd, Sport en Media

Agentschap Kunsten en Erfgoed

Arenbergstraat 9

1000 Brussel

Tel.: 02-553 69 87

Fax: 02-553 68 43

viviane.deruyscher@cjsm.vlaanderen.be

www.vlaanderen.be/erfgoed

Vanaf maart 2008 kan u zich abonneren op onze elektronische nieuwsbrief via onze nieuwe website

www.kunstenerfgoed.be

